

Heyne, Christian Gottlob

Chr. G. Heynii Professoris Eloqv. Et Poes. Georgiae Avgvstae M. Britann. R.
A. Consil. Avl. Opvscvla Academica Collecta Et Animadversionibvs
Locvpletata
Bd.: 5

Gottingae 1802

Bibl.Mont. 270-5

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10711910-0

Copyright

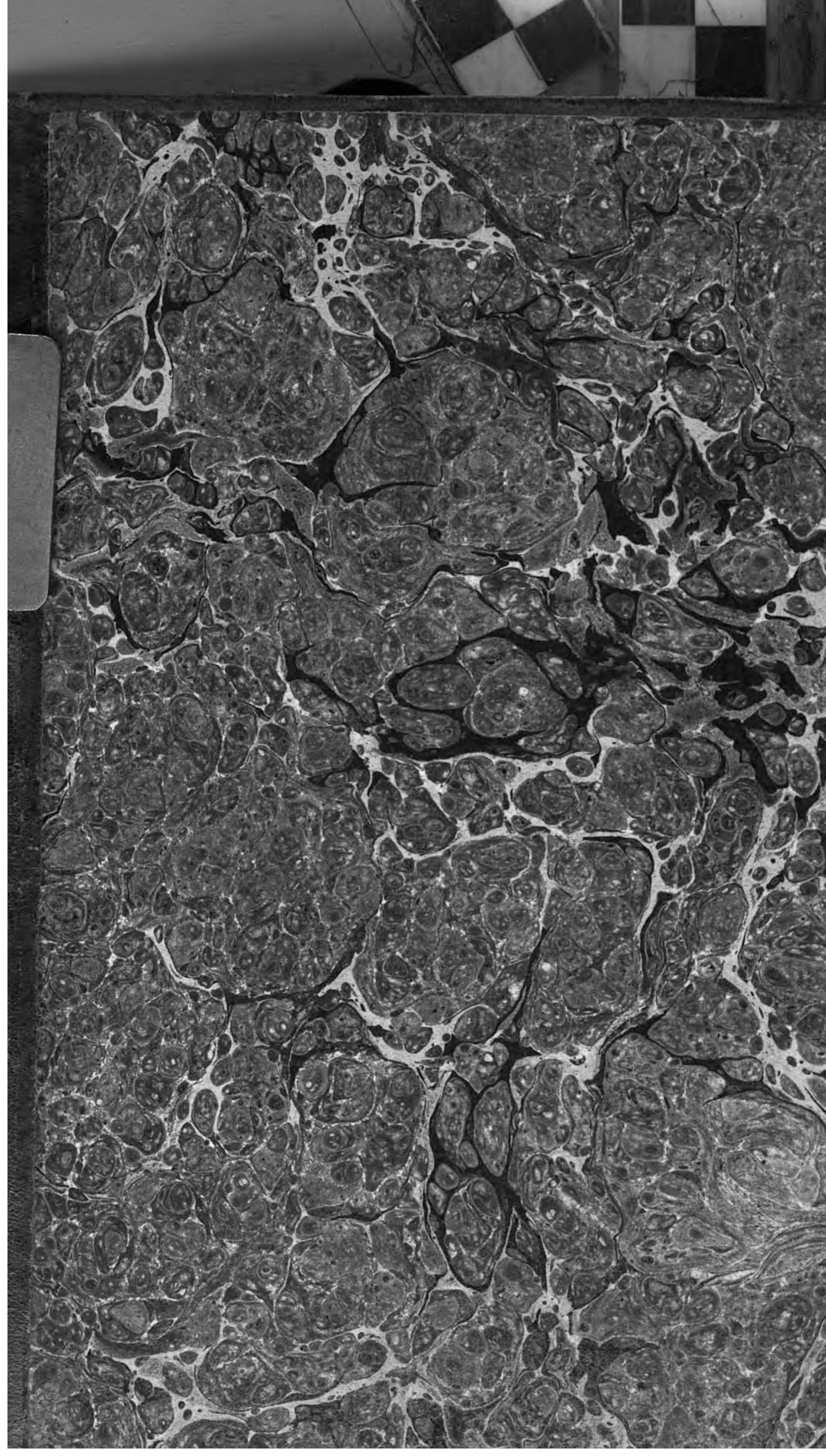
Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

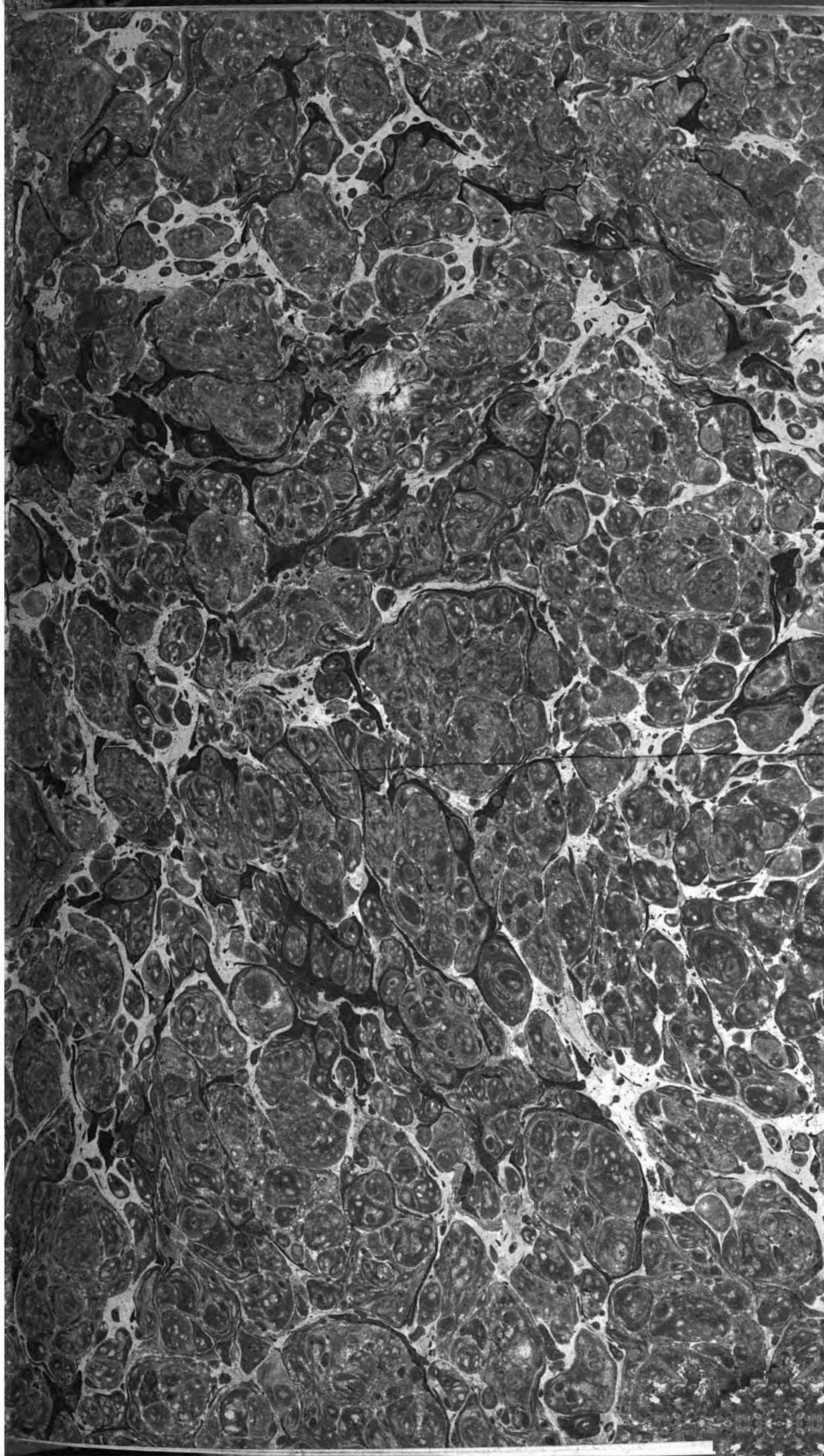
Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Daten systemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

270

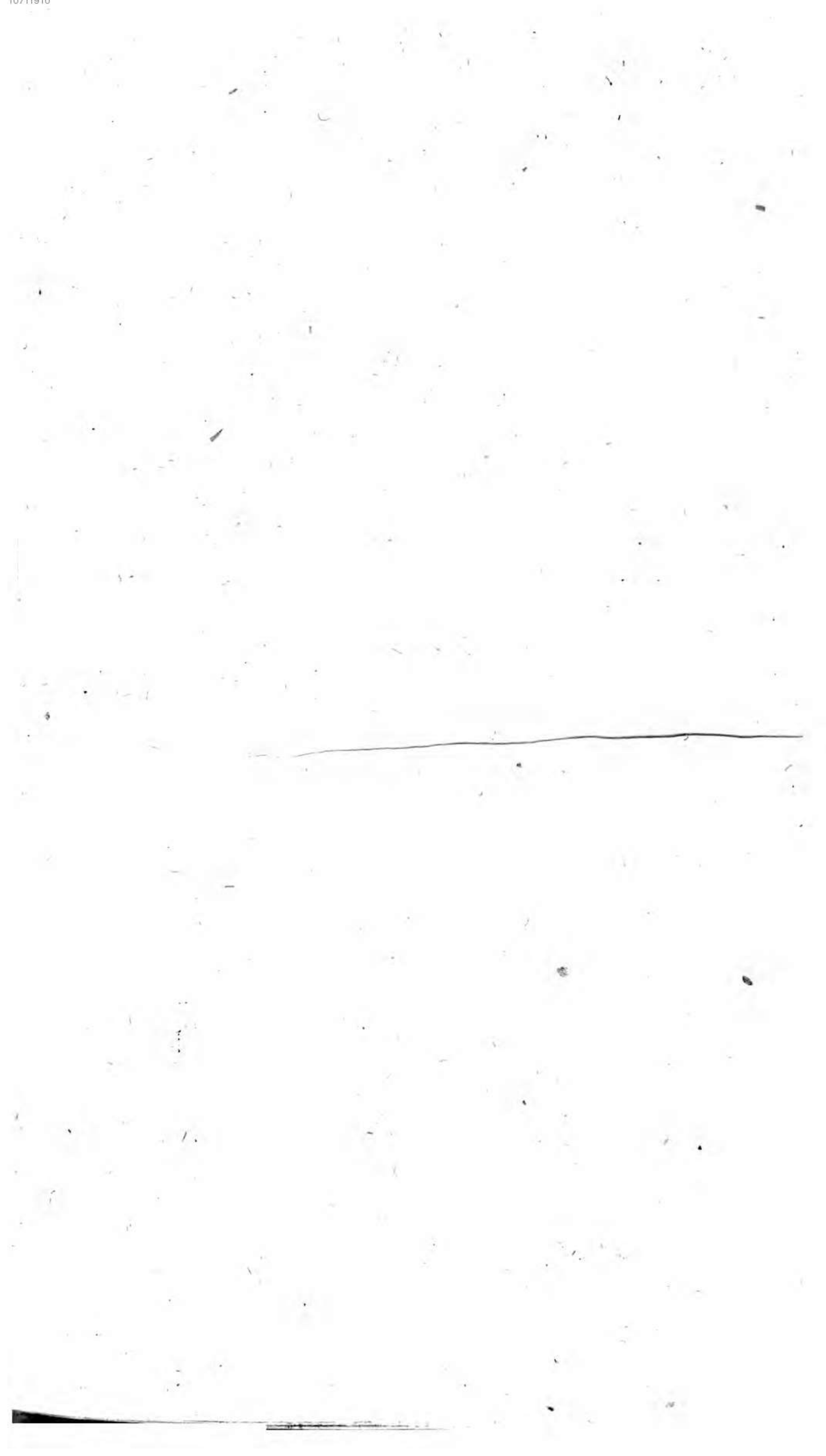
Bibl. Mont.

<36618204260018

S

<36618204260018

Bayer. Staatsbibliothek

CHR. G. HEYNII

BRITANNIAR. REG. A CONSILIIS IVSTITIAE INTIMIS
ET PROFESSORIS ELOQV. ET POES. IN ACAD. GEORGIA
AVGVSTA

OPVSCVLA
ACADEMICA
COLLECTA

ET

ANIMADVERSIONIBVS
LOCVPLETATA.

VOLUMEN V.

GOTTINGAE

APVD HENRICVM DIETERICH.

1802.

PRAEFATIO.

Cum saeculi XVIII. exitum tanquam metam aliquam constitutam esse viderem, qua rerum simili eodemue tramite procedentium, inprimisque laborum ac studiorum publicorum, in orbem per vices redeuntium, statio quasi signari posset, ita, vt noua inde spatia viribus denuo collectis ac reffectis iniri viderentur: Georgiae quoque Augustae hoc prospicere volui, vt, cum illa habeat hoc annuorum commentariorum genus, Prolusiones inquam, quibus et anniuersaria, et Prorektorum vices semestres et alia sollennia euentusque memorabiles signantur, annales hi vsque ad saeculi exitum continui et integri volumine hoc quinto comprehensi prostant. Quod si enim ii, qui nos in his officii partibus excipient, iisdem curis ac studiis aliquid tribuendum esse putabunt, vt Prolusiones suas

aliquando in volumina sua colligant: habebit Georgia Augusta, cui numen propitium fa-
veat, inuidendam aliquam fortunam in hoc,
quod inde ab auspiciis suis *) suppetent acta
publica eaque perpetua, vnde rerum condi-
tio ac status, incrementa, gradus, vices, fal-
tem ex parte, cognosci possint, et ea qui-
dem ab aequalibus rerumque gestarum testi-
bus actoribusque perscripta.

Cum haec animo agitare, consentaneum
esse visum est, vt ipsarum quoque Prolusio-
num esset finitum et absolutum argumentum,
vtque hoc Volumen complecteretur commen-
tationes eas, quas ad illustranda artis prisca-
rum aetatum opera ex Philostrato exorsus
eram. Cum enim per bellum superius inter-
necinum id agi videretur, vt omni humani-
tate sublata et extincta ad ferarum lustra mor-
tale genus reuocaretur, et ex priorae vitae
cultu nil nisi vitia, flagitia ac facinora cum
super-

*) Gesneri Programmatum per 25 annos inde ab a. 1735
vsque ad a. 1760 recensum factum cura sistit Eyringii,
grati in memoriam Gesneri discipuli, Biograph. Gesn.
Vol. III. p. 456 sqq. nec tamen nisi pars aliqua in col-
lectionem venit Opusc. T. V. p. 87. T. VI. p. 163 sq.
Meae Prolusiones procedunt inde ab a. 1763.

superstitionibus et odiis fanaticorum remane-
rent, cum, inquam, per hanc exeuntis sae-
culi tanquam malorum sentinam litterarum
quoque studia insidiosa ac periculosa haberi
coepissent, in ipsis Prolusionum argumentis
deligendis providendum mihi esse visum est,
ne, quandoquidem Academiae iussu et aucto-
ritate ista scribebam, in medium afferretur
aliquid, quod aut invidia et malignitas male
interpretaretur, aut fanatica Erinys pro fo-
mite arriperet, quo pestiferae faci alimenta
suppeditaret. Dimisso itaque superiorum Pro-
lusionum genere, ex populorum civitatem-
que antiquarum institutis, vitis, fortunisque
petito, redii ad artium vetustarum monu-
menta et opera; quod studiorum genus, ante
XX et XXX annos magna celebritate habi-
tum nunc, pro nostrae aetatis more, ita elan-
guit, ut cum eo ipsa fama fere sepulta esse
videatur. Etsi itaque hoc ipso tempore ope-
rae meae haud magnam gratiam fore praesti-
debam, cum tamen exspectari possit, ut, re-
rum et studiorum orbe revoluta, aliquando
forte hoc ipsum antiquitatis studium reuiui-
scat: non prorsus infructuosam rem me actu-
rum esse putavi, si Philostratorum Imagines

castigationi censoriae subicerem; cumque tabulae sint rhetorice enarratae, ego vero quaererem, num quid insit, unde de ipsa re et arte operum antiquorum certi aliquid colligi possit. Opera itaque erat haec iudicii liberantis penicillum a fuco rhetorico, et exquirentis lineas ab eo obscuratas et oblitas, saltem restituentis argumenta tabularum, quae sibi prisca ingenia constituerant exprimenda. Quod propterea quoque utile factu videri poterat, quia operum antiquorum memoriae in his tabularum recensibus latent, multaque in his occurrunt, multorum artificum studiis, ut in arte euenire solet, etiam aemulatione, iterato expressa, adeoque aliorum quoque monumentorum illustratio inde peti potest; ut taceam in his ipsis porticus Neapolitanae praetoris oblitescere haud dubie multas picturas veras antiquas; docti autem viri, qui has Imágenes ediderunt et illustrarunt, de lectione et dictione constituenda potius solliciti fuere, quam de ipsis imaginum argumentis; Vigenerius quidem, qui ipsas picturas aere delineandas curavit, etsi laude sua haud priuandus, nec iustas antiquitatis notiones nec sermonis graeci notitiam subtiliorem habuisse videri potest;

potest; etsi velim aliquem eius vestigia sequi, et tabulas, quarum argumenta et formas, quantum fieri potuit, proposui, aere sculptas, extremis saltem lineis redhibere. Nec vero in iis exponendis quicquam, nisi quod ad ipsam artificis mentem et consilium spectaret, afferre volui; ipsas itaque fabulas non ex copiis mythologicis illustrare, sed ex ipsius Sophistae verbis declarare studui. Vnum erat, quod ab initio in decretis haud erat; quod multis in locis sententias videbam esse obscuras ac difficiles, saepe etiam lectionis corruptelis; in his cum impeditum me sentirem, facere non potui, quin ad verborum illustrationes, lectionis emendationes sensusque sophistici meliores interpretationes deflecterem: reieci tamen ea in notas, ne lectionis impetum retunderent. Ita sane is, qui aliquando Philostratarum Imaginum nouam recensio- nem parabit, adiunctis Iacobi nostri animaduersionibus, copias habebit paratas, quibus operam suam leuatam esse haud inficiabitur. Addidi *Callistrati statuas* simili modo illustratas. Ceterum, dum has Prolusiones prelo iterum subiiciendas perlustrabam, liberiore nunc operis, olim per particulas secti et per

interualla in manus sumti, prospectu et accuratiore intuitu capto, haud pauca interposui, quorum nonnulla vncis inclusa occurrunt. Erat alterum Prolusionum genus, quibus certaminum litterariorum iuuentuti academicae propositorum fortuna, simulque eorum, qui praemiis ornati ex certamine discesserant, nomina publico praeconio erant vulganda. Quod quidem institutum, a regia liberalitate et litterarum nostrarum amore ac cura incomparabili profectum, per annorum XVII decursum tam clara ac manifesta suae vtilitatis documenta dedit, ut, in hac quidem saeculi nostri mollitie ac desidia, ingeniorum ad studiorum leuitatem procliuitate, intentioris autem studii, in primis, quando stili cura opus est, odio, nihil videatur excogitari potuisse fructuosius; effectum enim est, ut saltem nonnulli supersint, qui ad seuerius studium in litteris, doctioribus quoque, quae antiqua eruditione et latini sermonis usu indigeant, excitentur, de quo aliqui omnino diceres conclamatum esse. Prolusiones istas non ceteris interponere, sed una serie deinceps exhibere, satius esse visum est.

His

His absolutis, etsi consilio operis satisfactum esse videri poterat, subiunxi tamen nonnulla, cum Philostratis cognata, quae mihi, quoties per superiora tempora antiquae artis monumenta illustranda susceperam, moram iniiciebant: *certam* dico et exploratam, et a meris ariolationibus liberatam, *descriptionem temporum*, quae, seiunctis aliis, ea comprehenderet, quae ad artes, artifices eorumque opera seu aperte essent notabilia, seu, unde argumentatione probabili aliquid, quod artium fortunam et conditionem declararet, posset elici. Desiderabam tales annales maxime in historia artium Italiae et in comparatione graduum profectus, respectu ad Graeciam cultu artium florentem habito. Ut itaque ii, qui non somnia captare et nugari, sed vera rerum vestigia sequi volent, haberent certa aliqua rerum momenta, ad quae, tanquam ad notas et signa, cursum dirigerent, selegi potiora ex historiis Graeciae, tum et Italiae, Etruriae maxime et Graeciae Magnae, quae quorsum spectent, quamque vim et utilitatem habeant, intelligent illi, qui harum rerum notitias habent, et historicarum inuestigationum, opinionum et veritatum leges norunt. Mihi

7100
fatis

fatis est, ea studiis aliorum proposuisse, quae
ad retinendum bonarum litterarum decus
superiore saeculo popularibus nostris partum
utilitatem habere possunt.

Scr. in Georgia Augusta M. Februario
clb lcccii.

C O N S P E C T V S P R O L V S I O N V M

V O L V M I N I S Q V I N T I

A. 1796 — 1800.

- I. *Legatum tabularum pictarum Zschornianum. Philo-
lostrati Imaginum illustratio. Particula I. lib. I.
tab. I. Ad commendandum Prorectorem Chph.
Meiners Kal. Mart. 1796. Pag. 1*
- II. *Philostrati Imagines illustratae. Part. II. lib. I.
tab. II — X. ad indicenda anniuersaria inangu-
rationis sacra LIX. et ad commendandum Pro-
rectorem Car. Frid. Stäudlin, simulque ad gra-
tulandum Io. Steph. Püttero sacrum semisaecu-
lare muneris Professorii Kal. Sept. 1796. 21*
- III. — *Part. III. lib. I. tab. XI — XVII. ad commen-
dandum Prorectorem Iustum Frid. Runde Kal.
Mart. 1797. 39*
- IV. — *Part. IV. lib. I. tab. XVIII — XXVI. ad indi-
cenda anniuersaria sacra LX. et commendan-
dum Prorectorem Henr. Aug. Wrisberg Kal.
Sept. 1797. 60*
- V. — *Part. V. lib. I. tab. XXVII — XXXI. lib. II,
I — V. ad commendandum Prorectorem Io. Go-
dofr. Eichhorn Kal. Mart. 1798. 77*
- VI. — *Part. VI. lib. II. tab. VI — XVI. ad indicenda
anniuersaria sacra LXI. et ad commendandum
Prorectorem Chph. Frid. Ammon Kal. Sept.
1798. 101*
- VII. — *Part. VII. lib. II. tab. XVII — XXV. ad com-
mendandum Prorectorem Io. Petr. Waldeck Kal.
Mart. 1799. 121*
- VIII. — *Part. VIII. lib. II. tab. XXVI — XXXIV. ad in-
dicenda anniuersaria sacra LXII. et ad commen-
dandum Prorectorem Henr. Aug. Wrisberg Kal.
Sept. 1799. 139*

Praefatio.

satis est, ea studiis aliorum proposuisse, quae
ad retinendum bonarum litterarum decus
superiore saeculo popularibus nostris partum
utilitatem habere possunt.

Scr. in Georgia Augusta M. Februario
cl^o l^o cccii.

CON-

C O N S P E C T V S P R O L V S I O N V M

V O L V M I N I S Q V I N T I

A. 1796 — 1800.

- I. *Legatum tabularum pictarum Zschornianum. Philo-*
lostrati Imaginum illustratio. Particula I. lib. I.
tab. I. Ad commendandum Prorectorem Chph.
Meiners Kal. Mart. 1796. Pag. 1
- II. *Philostrati Imagines illustratae. Part. II. lib. I.*
tab. II — X. ad indicenda anniuersaria inaugu-
rationis sacra LIX. et ad commendandum Pro-
rectorem Car. Frid. Stäudlin, simulque ad gra-
tulandum Io. Steph. Püttero sacrum semisaecu-
lare muneris Professorii Kal. Sept. 1796. 21
- III. — Part. III. lib. I. tab. XI — XVII. ad commen-
dandum Prorectorem Iustum Frid. Runde Kal.
Mart. 1797. 39
- IV. — Part. IV. lib. I. tab. XVIII — XXVI. ad indi-
cenda anniuersaria sacra LX. et commendan-
dum Prorectorem Henr. Aug. Wrisberg Kal.
Sept. 1797. 60
- V. — Part. V. lib. I. tab. XXVII — XXXI. lib. II.
I — V. ad commendandum Prorectorem Io. Go-
dofr. Eichhorn Kal. Mart. 1798. 77
- VI. — Part. VI. lib. II. tab. VI — XVI. ad indicenda
anniuersaria sacra LXI. et ad commendandum
Prorectorem Chph. Frid. Ammon Kal. Sept.
1798. 101
- VII. — Part. VII. lib. II. tab. XVII — XXV. ad com-
mendandum Prorectorem Io. Petr. Waldeck Kal.
Mart. 1799. 121
- VIII. — Part. VIII. lib. II. tab. XXVI — XXXIV. ad in-
dicenda anniuersaria sacra LXII. et ad commen-
dandum Prorectorem Henr. Aug. Wrisberg Kal.
Sept. 1799. 139

XII *Conspectus Prolus. Vol. V.*

- IX. *Philostrati iunioris Imaginum illustratio. Part. prior tab. I — VIII. ad commendandum Prorectorem Tho. Chr. Tychsen Kal. Mart. 1800. Pag. 159*
- X. — Part. posterior tab IX — XVII ad indicenda anniuersaria sacra et commendandum Prorectorem Theoph. Jac. Planck Kal. Sept. 1800. 180
- XI. *Callistrati statuarum illustratio c. I — XIV. extr. ad commendandum Prorectorem Ge. Jac. Frid. Meister Kal. Mart. 1801. 196*
- Epimetrum in Philostratos et Callistratum. 222
- XII. *Gratulatur Academia Collegae Abr. Gotth. Kästnero sacrum semisaeculare, Lannis, profitendis disciplinis mathematicis, exactis M. Novemb. 1796. 226*
- XIII. *Ad promulganda nomina eorum, qui praemia in d. IV. Iunii proposita, Ordinum academico- rum iudicio reportarunt; cum nouis quaestionibus in annum sequentem propositis: et quidem in certamine litterario d. IV Iunii 1796. 231*
- XIV. — in certamine litterario d. IV. Iunii 1797. 244
- XV. — in certamine litterario d. IV. Iunii 1798. 265
- XVI. — in certamine litterario d. IV. Iunii 1799. 282
- XVII. — in certamine litterario d. IV. Iunii 1800. 302
- XVIII. — in certamine litterario d. IV. Iunii 1801. 319
- Accessere:
- XIX. *Antiquior artium inter Graecos historia ad tempora sua probabiliter reuocata. 338*
- XX. *Origines, vestigia et memoriae, artium et litterarum in Italia antiqua per tempora sua descriptae. 392 — 456*
- Index.

I.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
IO. FRIDERICVS GMELIN D.
CVM SENATV
SVCCESOREM
IN
MAGISTRATV ACADEMICO
CHRISTOPHORVM MEINERS
CIVIBVS SVIS
HONORIS ET OFFICII CAVSSA
COMMENDAT
IN KALENDAS MARTIAS cldcccxcvi.

*Legatum tabularum pictarum Zschornianum. Litterarum
artiumque connubium in academiis. Philostrati
Imaginum illustratio:
Particula I.*

Magistratus academici vices semestres indicimus, Commilitones; succedet enim die crastino in magistratu, propitii numinis secundis auspiciis per hoc semestre gesto, Illustris noster Collega,

CHRISTOPHORVS MEINERS
spectatus ille et notus integritate, fide et constantia, quam in reip. academicae cura et administratione

Vol. V. A tione

tione nunc iri spectatum laetamur, et inde disciplinae academicae, qui bonorum nostrorum vberimus fons est, cursum constantem et perennem ominamur. Vestri amor, Commilitones, vestrorumque commodorum studium quantum in hoc viro sit, nostis ipsi. Spem itaque fouemus luculentis argumentis conceptam, fore, vt, quae per superiora semestria bene inchoata et informata sunt, perficiantur; quae bene instituta radices egerunt, roborata maturescant; inprimisque vt teterimus tot malorum fomes, pestifera sodalitorum conspiratio, omnibus bonis applaudentibus e medio tollatur. Inter quae non minus intimo laetitiae affectu gratoque animi sensu exultamus, dum felicitatem nostram, fortunae multorum (quibus vtinam melior fortuna affulgeat!) comparatione, reputamus. Dum enim alios *patriae fines et dulcia* relinquere *arua*, dum *patriam fugere* eos videmus, aut omnibus belli ac discordiae furoribus exagitari audimus, nos *lenti in umbra* Musarum sacra colimus, litterarum otio et tranquillitate fruimur, novosque doctrinae fructus, utilitates vestras, Commilitones, et litterarum incrementa meditamur. Quod autem vix votis expetere ausi essemus: hoc ipso tempore nouas publicorum doctrinae apparatus et instrumentorum accessiones nostrae Academiae obtigisse gratulabundi nuntiamus.

Nam primo, Collegii summi, quod redituum Principis tuendorum curam sustinet, munificentia, post *Friderici Ehrhart*, Botanici regii, decessum ex copiis botanicis ab eo relictis herbarium integrum collectum

collectum Academiae dono est transmissum. Nunc autem alia accessio, eaque ex eo genere, quo academiae tantum non omnes destitutae esse solent, secunda aliqua fortuna nobis contigit. Cum enim praesens studiorum liberalium ratio intra quatuor scientiarum cardinalium angustias vix porro se contineat, sed primum litteras elegantiores, mox etiam artium studium, tam antiquiorum quam recentium temporum, in ambitum suum iure meritoque admiserit; non quidem eo consilio, ut a seuerioribus studiis auocentur ingenia, verum ut institutio liberalis, quam omnes omnino Musarum sacris adscripti consequi debent, in academiis perficiatur, nec manca et truncata relinquatur; quae, inquam, cum ita sint, bona aliqua fortuna Georgiae Augustae euenit, ut temporum successu multa ingeniorum alimenta cum artium cognoscendarum suppellectili eam bearent ornarentque. Praeterea enim quod Bibliotheca academica apparatu librorum instructa est, quibus omnium temporum artes, opera et fata exponuntur, aliisque libris, quibus hominum rerumque monumenta caelo et aere reddita sunt; tam diuite quidem penu, ut vix multae sint bibliothecae huic vni generi destinatae, quae maioribus copiis instructae sint aut esse possint: accessit *Vffenbachianus apparatus cum librorum, artes omnis generis complectentium, tum chartarum, nobilium pictorum artem et opera aere et caelo aemulantium, partim artificum summorum manu delineatis formis insignium.* Quod autem locupletissimis huius generis thesauris perraro contingit, ut nanciscantur aliquem, qui eos recte disponere,

rite rebus his vti aliosque earum vsum docere possit, nostrae Academiae singulari aliqua fortuna obtigit, vt virum habeat *a)* pictorem, non modo artis suae peritia commendabilem, quam communem habere aliquis potest cum multis, verum artium litterarumque copiis in paucis instructum, ita vt chalcographa, quae in Bibliotheca academica seruantur, per artificum manus et picturae archetypa rite disposuerit, iisdemque siue ad artem docendam siue ad artium, artificum, operumque notitias impertiendas vti, eosque, qui ea loca, in quibus artium monumenta visuntur, aliquando adituri sunt, notionibus veris ac necessariis instruere possit.

Vt antiquiorum artis monumentorum aliqua saltem exempla apud nos extarent, gypso efficta signa iam ante plures annos curata erant. Deerant picturae exempla idonea, publice proposita. Nam priuatum apparatus seruat ab aliquot inde annis *domus Böhmeria* haud vulgarem, nec pro merito suo satis notum *b)*; at publice nullum omnino picturae

a) *Io. Dominic. Fiorillo*, Inspectorem chalcographici apparatus Bibliothecae academicae. (* Nunc Professore Ordinis philosophici extraord. inde ab an. 1799).

b) Est hic apparatus pars dimidia earum copiarum graphicarum, quas olim *Io. Gotthilf Vockerodt*, a Consiliis Confessui secretiori Regis Borussiae, memorabili cum studio collegerat; sunt in eo insignioris artis et laudis tabulae haud paucae; vt, *Paullus Apostolus*, cui *Lystrenses* sacrificium parant; *Francisci Mieris* effigies, ipsius manu facta; *Ferdinandi Poil* et uxoris effigies; *Danae* a *Guilielmo Mieris*, *Flores* a *Dan. Segers* efficti; *vetula* ab aliquo pictore e schola *Rubens*; plures omnino tabulae a *Flandricis* seu *Belgicis* artificibus pictae.

picturae iustae opus extabat c). Videte, quam propitiam fortunam Academia nostra hac quoque in re habuerit. Vixerat Cellae Io. *Guilielmus Zschorn*, Consiliarii titulo ob merita ornatus, summo Appellationum Tribunali a secretis litteris, vir probitate, humanitate, modestia optimo cuique probatus d). Is, in vita priuata sobrium et moderatum victum cultumque seruando, tantum non vltra priuatae fortis modulum tabularum pictarum apparatus conquisiuerat, non sine iudicio artisque sensu, nec, vt multi solent, cupide nimis, verum caute ac dissimulanter fortunae casuum opportunitates speculando, simulque modeste opes suas premendo magis, quam praedicantium rumoribus efferendo; vnde etiam non adeo magnam famam Museum hoc Zschornianum habebat; neque ille ad tabularum ornamenta aut ad atrii, quo habebantur, splendorem impensas fecerat; ipsa re contentus, etsi non nitesceret externo fuce. Itaque nec inter nos magna fuit exquisitioris artis expectatio. Obiit fato *Zschornius*, immortaliter de nobis

A 3

meritus,

c) Fuerunt in aedibus sacris, et adhuc seruantur, nonnullae tabulae haud contemnendae, quarum dabimus enarrationes futura aliqua Prolusione; digna enim res esse videtur, vt vna quaeque vrbs domestica saltem decora et artium monumenta, aut etiam vestigia et reliquias, publica memoracione ab obliuione et interitu vindicet.

d) Arguit has ipsas animi dotes viri vultus, Generos. *Fried. Guil. Basili de Ramdohr*, in summo Tribunali Appellationum iudicis, manu scite expressus, quo apparatus hunc tabularum pictarum locupletatum videmus; cuius viri praestantissimi curae, fidei et peritiae artium exquisitae, debemus hanc fortunam, quod illaesa et saluae opes hae ad nos sunt Cella perlatae.

meritus, sub anni exitum, legauitque Academiae nostrae apparatus suum tabularum pictarum, ea cum conditione, vt, in perpetuam sui memoriam, publice propositus ille indiuulsus et integer seruetur. Summorum Virorum his terris regendis inuigilantium voluntate et auctoritate legatum est acceptum. Academia ea de re certior facta e); his ipsis diebus omnem apparatus aduehi vidimus. Cuius adspectu non leuiter miratione sumus percussi; plura enim et maiora expectatione ad nos peruenisse manifestum erat. Est enim ea copia, ea praeclararum rerum congeries, quae non modo nullius priuati, vel locupletissimi, fortunam deceat, verum etiam publico cuique instituto, non scientiarum, sed artium quoque studiis destinato, laudi et decori, nobis autem ingenti vtilitati, esse possit. Numerum ea CCLXX. tabularum excedit; exclusisque aut subductis iis, quas casus forte viro optimo, dum vixit, obtulerat, ultra CC. tabulae sunt satis probabiles, et in iis aliquot eiusmodi opera, quibus forte ipsa Principum Musea haud carere malint. Artis quidem pleraeque omnes sunt Flandricae, Belgicae et Germanicae, non vltimorum ingeniorum f).

Haud

e) Per Rescriptum sub 1. Decembr. a. pr.

f) Dabit aliquando tabularum recensum iustum et accurate confectum *Fiorillo* noster supra cum laude memoratus. Memorabimus interea, ad eius ductum et iudicium, nonnullas potiores. Eminent itaque: caput virile hominis conuersis ad caelum oculis pia meditantis, quae litteris perscripturus est, primarium opus, *Davidis Bailly*; aliud a *Rembrandtii* manu, vt probabile

Haud ignoramus fore multos, qui pronuntiant, paucorum vsibus huiusmodi opes lautiores inferuire; adire enim academias scientiarum et litterarum feueriorum caussa plerosque omnes. Recte hoc, nec optandum est, vt ex iis multi in litterarum, et artium elegantias infumant tempus, quod confilii rationes aliis studiis vindicant; attamen etiam paucorum vsibus in academiis bene institutis prouidendum est; nisi praestare putamus, vt iterum ad pristinum *Ianum quadrifrontem disciplinarum academicarum* redeamus. Sunt in his, qui

A 4

ad

babile fit. Duae tabulae *Ottonis Marcellis*, altera floribus, altera insectis et amphibiis affabre elaboratae. Conuiuium *Cleopatrae Ioannis Steen*, *Tonstrina Kaedyck*. Excubitorum diaeta *Le Duc*. Popina castrensis *Bredael*. Taberna institoria *Gwil Mieris*. Chorographia pecudibus inambulantibus, *Ioannis Momper*. Praelium praeclare effictum, ignota manu. Christus dormiens in naui, *Simonis de Vlieger*. Prospectus loci a luna collustrati, in duabus tabulis, alter cum vici incendio, ab *Arthus van der Neer*. Caput senile *Ioannis Lievens*. Ioannes concionans in deserto, cuius auctor esse *Breenberg* fertur, Prospectus manu *Bassen*, alius *van der Neef*. Flores a *Dan. Segers* picti. Chorographiae *Salomonis Ruysdal*, *A. Goevaerts*, (eximium opus!) *H. Roos*. Direptio vici, *Caroli von Fulens*. Christus docens in templo, et, Philippus sacra aqua initians Eunuchum Aethiopem, *van de Wett*. A *Ioannis van der Noort* manu *Cimon*, et *Nympha* dormiens; a *Bloemart* haud paucae; multae ab *Ostade*; a *Savery* manu plures, aliae ex eius schola; inter alias duo praelia *Caroli Breydel*; plures manu *Huchtenburg*, inter quas tabula magna equile referens, plures e schola *Rubens*, in quibus magna tabula, *Meleagrum* et *Atalantam* referens. Ecce homo *Alberti Dürer*. Paucae tabulae sunt a secunda manu; in his adumbrata nota illa *Madonna della Sediola Raphaelis*, et Christus in sepulcro depositus *Federici Barozzi*.

ad nos confluent, iuvenes, qui generis, fortunae vitaeque futurae consiliis suadentibus non tam iurium subtilitate, quam litterarum variarum copia et artium elegantia, imbuta ingenia ex academiis referre cupiunt: quibus si studiorum suorum opportunitates, subsidia, exempla et instrumenta defuerint, habent quod academiam numeris suis perfectam esse negent. Verum ad eos quoque, qui seuerioribus studiis vnice vacant, fructuosum est, eo loco viuere, quo elegantiorum litterarum et artium monumenta saltem videant, sermones audiant, et obiter notiones ac notitias variarum rerum percipiant; ita enim, etsi aliis in studiis occupati, adspectu, auditu, usu, confabulatione, exemplo, sensum aliquem bonarum litterarum et artium elegantiae, tanquam in sole ambulantes colorem, imbibunt; quem, nisi exemplis ante oculos positis et iudiciis aliorum auditu perceptis, nemo facile consequitur; ad ingeniorum tamen expolitionem, ad mores ac virtutes publicas privatasque, et ad omnem humanitatis sensum, quantum vim habeat pulcri ac decori, quod sensibus percipitur, usus aliquis: nondum quidem omnibus, permultis tamen viris intelligentibus cognitum perspectumque habetur. Intelligamus itaque bona nostra, propitiamque Prouidentiae voluntatem laetabundi et grati praedicemus, quandoquidem illa Georgiae Augustae tot munera ac decora indulgenter prouidit, quae, etsi nos ea omnibus communia esse litterarum causa velimus, multarum tamen academiarum desideriiis frustra expeti videmus.

Omnino

Omnino mirationem facere potest, tam sero nostras aetates *de litterarum artiumque studiis coniungendis* cogitasse. Etiam ex eo tempore, quo et artes et litteras excolere coeptum est, vtrumque genus tanquam diuersissimae naturae seorsum et figillatim coli solitum est. Inde perpetua illa inter eos, qui alterutrum genus amplexi essent, dissidia, obrectationes et contemptus mutui. Inde non nisi sero artium principia et rationes sub examen vocarunt philosophi, et praeclarorum operum laudes et vitia exposuerunt viri docti; etsi plerumque dissidentibus iudiciis, quod nec artifices satis haberent litterarum, litterati autem viri artium essent non satis gnari. Verum vix aliquid cogitari potest, quod tam parum cum ratione et iudicio constitutum fuerit, quam studiorum inde a renatis litteris constitutio, et formula. A casu pleraque profecta sunt, quem utilitates et necessitates cuiusuis aetatis ac temporis moderabantur. Inde quatuor facultates subnatae; atque, etsi a septem liberalibus artibus studia processerant, parum tamen aut nihil liberalitatis iis inerat, nihil quod ingenia et mores ad humanitatem fingeret. Vnde euenisse haud mirabimur, quod, cultu meliore per reliquam vitam iam propagato, extremam morum asperitatem, barbariem et foeditatem, in academiis regnasse nouimus; adeo ad emollienda ingenia parum habent vim studia in disciplinis posita, nisi aliunde culturae auxilia accesserint. Fatendum quidem est, posse ipsam morum disciplinam, cum omni litterarum humanitate, siue mercenaria aliqua opera et socordia expositam, siue ad subtilitates et argutias

reuocatam, professorie e cathedra tradi, vt tamen ad animos et ingenia non magni fructus inde redeant. Ita videmus studia theologica magna cum assiduitate multos prosequi, libros sacros interpretari, de doctrinis inde ducendis disputare; nec tamen animorum habitum ad pietatem formatum per mores et vitam elucescere. Scilicet ipsa tradendi ratione ac modo excitandus est sensus veri, honesti, pulcri; id quod fieri nequit sine exemplis litterarum, artium, vitae, propositis, quibus afficiantur sensus, animus moueatur, excitetur generosus impetus, decretum animi firmum, et voluntas efficax.

Etiam antiquis temporibus, iisque aetatibus, quibus maxime litterae artesque floruerunt, nullum institutum meminimus, quo de vtrisque simul, et coniuncta opera, praeciperetur. Fuere Corinthi et Sicyone, tanquam officinae pictoriae et sculptoriae artis; instituerunt ipsi artifices alios, *Pamphili autem auctoritate*, vt Plinii verbis vtamur (lib. XXXV, 10 s. 18) *effectum est, Sicyone primum, deinde in tota Graecia, vt pueri ingenui ante omnia graphicen, hoc est picturam in buxo, docerentur, recipereturque ea ars in primum gradum liberalium.* Verum cum philosophorum scholis nihil iis erat commune; ad liberaliorem tamen institutionem referebatur hoc, vt et philosophiam salutasset aliquis et idem artes attigisset. Ptolemaeorum aetate Alexandria et Museum habuit et viros doctos qui litteras traderent, habuit et officinas artium; nullum vero litterarum et artium contubernium. Multo minus

nus Romani, qui institutionis publicae omnino rationem fero habuere, de liberalium artium litterarumque disciplina vnquam solliciti fuere; itaque nec pictores habuere litteris eruditos, nec viros litteratos in artium studiis versatos. Quod, si quo alio, Plinii vtique exemplo apparet, qui, si artium ipse accuratiores notitias habuisset, de priscae artis operibus haud dubie et vberius saepe et subtilius disputaturus fuisset. Etsi negare nolumus, multos forte fuisse, a Scipionibus inde et Aemiliis, qui artium studia probarent g). Fuere qui honesto studio statuas et hermas et tabulas appeterent, in quibus Cicero, attamen vt ornamenta Academiae suae ea haberet; fuere qui prauo, vt Verres, cuius flagitia et latrocinia in conquirendis signis, tabulis, vasis, omnisque artificii deliciis, exagitata a Cicerone adhuc legimus.

Subortum est ferius litterarum genus, quod exempla produxit doctrinae in artium non minus quam litterarum monumentis curiosae. Scilicet sophistae et rhetores vmbratici, qui artem dicendi ita tradebant, vt pro praeceptis exempla bene dicendi sua declamatione proponerent, postquam argumenta sollennia e forensibus causis petita vel adumbrata ad taedium omnium iterata decantauerant, vt orationem variarent, argumenta adoptarunt cum alia, tum descriptiones et enarrationes tabularum pictarum et statuarum. [Longe aliud ac diuer-

g) Paullus Aemilius liberis suis non modo grammaticos, sophistas et rhetores, verum et sculptores et pictores magistros adhibuisse narratur. ap. Plutarch. in Paulo Aemilio p. 258 B.

diuersum genus fuit aliquando interpretum in templis donariorum et monumentorum copia insignibus, quos ἐξηγητὰς et περιηγητὰς appellabant, etiam mystagogos, qui memorabilia locorum et rerum aduenis et hospitibus monstrarent et enarrarent; fuere viri docti, qui ex iis comperta litteris consignarent, historias et titulos donariorum colligerent, et ex iis rerum temporumque notitias constituerent. Vtinam ex hoc genere superesset Polemo, Periegetes dictus, Aristophanis Byzantini discipulus! circa a. CC ante C. N. Saepe is Straboni, Athenaeo, aliisque memoratus, conscripserat plures libros περὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν ἀκροπόλει. περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι ἀναθημάτων. περὶ τῆς ποικίλης ἐν Σικυῶνι στοᾶς. et alia; in quibus eminuit liber περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων. Fuere huius generis permulta alia volumina; enimvero meliora interierunt; nec seruata sunt nisi nonnulla seriora et deteriora.]

Extant prioris generis, praeter Luciani nonnulla, Philostratorum libri inscripti *Imaginum*: in quibus multarum pictarum tabularum argumenta exposita sunt oratorio cum studio. De Philostratis, etsi non ad liquidum perducta sunt omnia, teneri tamen possunt haec: quod praeter antiquiorem aliquem rhetorem, qui sub Nerone vixit, cuius nulum scriptum superstes est, duo fuere Philostrati, quorum alter in Iuliae, Seueri Imp. vxoris, gratiam, *Apollonii Tyanensis vitam* h) conscripsit, tum
libros

h) Vixerat is vsque ad Domitiani et Neruae, sub exitum saeculi primi, aetatem. Quod cum ita se habeat, non

libros duo Imaginum, et Heroica, alter istius ex fratre Neruiano nepos, cui Vitae Sophistarum, circa Alexandri tempora (circa A. C. 223.) scriptae, probabiliter de causa tribuuntur; eiusdem superest liber singularis Imaginum ad patris aemulationem exaratus. [Qui duo hos scriptores inter se comparauerit, corruptelae istorum temporum intra haud multos annos progressum facile animaduertet. A natua aliqua elegantia et facilitate, Atticae dictionis venustate se commendante, multum iam discessisse cum aegre feras Philostratum maiorem: non sine taedio exantlabis studium affectatum Philostrati iunioris in verbis doctis et exquisitis captandis, fucō rhetorico, ornamentis et nimis cumulatis et longe petitis, cum subtilitate et acumine sophistico novandis. Haec enim illa sunt, quae pro simplici ornatu, lepore et venustate ingenii felicitate cum iudicio recto sensuque incorrupto, si, qui melioribus scriptoribus succedunt sequiores, nostra quoque aetate, obtrudere solent.]

Quandoquidem autem semel hunc in locum deducti sumus, cum scriptionis hoc genus symbolum aliquam e doctrina encyclia desideret: agendum subsistamus in Philostratis eosque pro crepidine ponamus, quibus tum huius tum aliquot futurarum Prolusionum commentationem superstruamus;

¶

a se comperta, nec, nisi aliorum fide accepta, centum fere annis post, sub saeculi secundi exitum, de Apollonio quae narravit, Philostratus tradere potuit; ut mirum non sit, tam prodigiosa de isto homine narrari potuisse. [Perperam ideo γόγρος Tyanensis praestigiae sollicitos habuere viros doctos ac pios.]

si vita modo suppetierit ad tempora attingenda, quibus opera, per annos plures distribuenda, aliquando absoluantur.

Faciamus initium a *Philostrati senioris* Imaginibus; poterunt aliquando succedere iunioris, cum *Callistrati* statuis. Narrat ille se Neapoli versatum deuertisse ad hospitem in suburbio ad mare habitantem; *In hoc suburbio esse porticum ad occidentem conuersam* (ad excipiendas leniores auras et solem mitiorem) *quatuor vel quinque contignationum, mare prospicientem, marmoribus exquisitis ornatam, inprimisque tabulis pictis parieti insertis conspicuam* i); *ab homine artium amore flagrante collectas tabulas videri, plurium enim pictorum manus in iis conspici;* fuere ergo

- i) Nam disertè Philostratus p. 763 f. *μάλιστα δὲ ἦνθαι γραφαῖς, ἐνηρμοσμένων αὐτῇ πινάκων.* Non ergo fuere picti parietes; sed tabulae parieti insertae, eaeque undique conquisitae seu collectae. Erat autem is sollemnis mos, ut tabulas pictas conquisitas in parietibus porticum includerent, quas etiam habebant gymnasia et academiae bibliothecis contiguae, ut inambulando ac disputando animum corpusque recrearent. Adiunctae quoque erant porticibus, etiam publicis, *scholae*, seu quae Graecis *λέσχαι*, ut in *Ostauiae porticibus schola* memoratur Plinio XXXVI. p. 27. in qua Antiphili Hefione et Alexander ac Philippus cum Minerva in tabulis picti conspiciebantur, et in *Philippi porticu* Liber pater, Alexander puer, Hippolytus tauro emissio expauescens; in *Pompeia* vero porticu Cadmus et Europe: omnia ab Antiphili manu. Ita plures in iisdem porticibus memorantur tabulae Zeuxidis, Cephisiodori, Pausiae, Theodori. [E signis superest nobile illud Amazonis, cum titulo in basi: *translata de schola medicorum*: ex Villa Matthaeorum translatum in Museum Pio Clement. Tom. II, t. 38. nunc in Museum nationis Gallicae Parisios migrare iussum.]

ergo collecta diuerforum pictorum nobilium opera. Narrat porro, se ab hospitis filio adolescentulo, discendi audiendique cupido, exoratum, coetu iuuenum in eam domum ad se priuatim dicentem confluente, exercitationes dicendi instituisse. Quae quales fuerint, ex temporum rationibus est iudicandum, et ex ipsis scriptoris verbis apparet *k*). Docebant sophistae artem dicendi, non praecepta tradendo, eaque interpretando, et exercitationem secundum ea proponendo; verum, vt diximus, ipsi, vt suo exemplo bene dicere discerent audientes, declamabant; cumque mos seu fiduciam seu vanitatem flagitaret, vt ex tempore dicere aliquis videretur, postulabant a praesentibus, vt proponeretur qua de re dici vellent. Adolescentulo itaque tabularum enarrationem a se petenti Philostratus negotium dat, vt argumentum hoc in coetu proponat; annuunt ceteri. Sermone hos vere ita habitos esse vix credere licet; potest sophista hoc inuento ad lucubrationis genus hoc publice prodendum vsus esse. Quaeri potest, verene ista porticus, publica an priuata, et verene iste tabularum ordo in illa extiterit: qua de re nondum habemus, quod in alterutram partem iudicium inclinet.

k) ὁμιλίας appellat, p. 763. μελέτας et ἐπίδειξιν. [Comparari posse putes Cebetis tabulam, in qua senex aliquis, qui tabulam interpretatur, inducitur; potuere forte seriorum Sophistarum ingenia per hoc aut simile exemplum ad nouum hoc genus ἐπίδειξως inuitari: quod Luciani exemplo probabile fit, verum ista Cebetis tabula non vera, sed ficta fuit pictura, qua per allegoriam exponerentur placita philosophica, non sola disputatione, sed, nouo more, tanquam in tabula adumbrata.]

clinet. Animo magis obfirmato pronuntiare licet in auctoris disputatione non esse expectandam artificis doctrinam ac iudicii subtilitatem, non artis ipsius demonstrationem; sed, ne fallamini, declamationes, quibus argumentum substratum est id, quod ipsius picturae est argumentum; quando quidem tamen hoc in tabula picta exhibitum erat: oportunitas inde exoritur sophistae, ut nouitate tractandi fabulas et varietate detineat audientes seu legentes; ipsa quoque picturae ratio, rerum delectus, color, ars, velificatur stilo. Vtinam argumentum saltim picturae cuiusque, sine rhetorico fuceo, quale fuerit, praemisisset! nunc magna plerumque sagacitate opus est, interdum sola ariolatione assequi licet, quod verum tabulae argumentum fuerit; raro licet exputare ac perspicere, quae pictoris tractatio, qui eorum, quae bene pingi possunt, delectus fuerit factus; qui modus fuerit, quo quodque redditum esset. Nam multa ille narrat, quae aut omnino non pingi, aut parum commode, nec nisi artis natura repugnante, pingi potuere. Nec tamen de his imperatorie pronuntiare licet, nec contendere, quod bene pingi nequeat, id nec pictum unquam esse. Nam etsi summi artifices meliorum aetatum bene assequuti animis esse videntur, quos limites picturae, maxime qualis tum erat, natura ipsa fixerit; inprimis ratione ad poësin habita; pictores tamen inferioris iudicii multa pinxerunt, quae aut omnino pingi nequeunt aut ista saltem artis conditione, qualis tum erat, pingi nequibant; multa quoque coloribus reddiderunt, quae poetis relinquere debebant. Interea librorum lectio est iucunda
et

et esse potest vtilissima, si non modo verba sequaris, sed, quid sophistae ante oculos positum fuerit, aut esse potuerit, assequi studeas. Tabularum numerus est haud exiguus nec varietate caret; sunt vtriusque libri Icones numero LXIV. et a iuniore accedunt aliae XVII. Sunt pleraeque omnes e genere picturae *historico*, quod vocant, h. e. *mythos antiquos partim deorum, partim heroicae vitae* reddunt; ex *vera historia* petita non sunt nisi argumenta quinque: 11, 5. *Rhodogune bellatrix*, 6. *Arrichion Athleta*, 9. *Panthea*, 12. *Pindarus*, 32. *Themistocles*. *Chorographiae* sunt I, 9 *Regio interamnæ et paludosa*, 12. *Bosporus*, 13. *Piscatores*, 25. *Andrii*, 28. *Aprorum venatio*, 11, 14. *Thessaliae regio*, 17. *Insulae in mari*. Duæ tabulae *Xenia* inscriptae *ἐπιώγων* seu *poma floresque* exhibent. *Symbolici et allegorici* generis 11, 3. est *Palæstra*; etli in ipsis *mythis* nonnulla eo possunt referri.

Exacto paene spatio, quod huic scriptionum generi praefinitum esse solet, ne tamen in ipso limine substituisse, aut verius ante limen discessisse, quid? ne a limine quidem salutasse, videamur Philostratum, delibanda nonnulla esse videntur e primis saltem versibus; seruanda alia futurae prolusioni; quorum hanc tanquam arrham accipitote. Exordium igitur operis a commendatione *artis pingendi* ducitur; sociam eam ait esse et contubernalem ipsi rerum naturae ac veritati, tum poesi, et arti quoque oratoriae; quandoquidem haec, non minus quam illa, in verbis et sententiis constituendis symmetriae studet; esse eam ipsorum deorum inuentum habendam: picturae enim genus ex-

Vol. V. B hiberi

clinet. Animo magis obfirmato pronuntiare licet in auctoris disputatione non esse expectandam artificis doctrinam ac iudicii subtilitatem, non artis ipsius demonstrationem; sed, ne fallamini, declamationes, quibus argumentum substratum est id, quod ipsius picturae est argumentum; quando quidem tamen hoc in tabula picta exhibitum erat: opportunitas inde exoritur sophistae, ut nouitate tractandi fabulas et varietate detineat audientes seu legentes; ipsa quoque picturae ratio, rerum delectus, color, ars, velificatur stilo. Vtinam argumentum saltem picturae cuiusque, sine rhetorico fuceo, quale fuerit, praemisisset! nunc magna plerumque sagacitate opus est, interdum sola ariolatione assequi licet, quod verum tabulae argumentum fuerit; raro licet exputare ac perspicere, quae pictoris tractatio, qui eorum, quae bene pingi possunt, delectus fuerit factus; qui modus fuerit, quo quodque redditum esset. Nam multa ille narrat, quae aut omnino non pingi, aut parum commode, nec nisi artis natura repugnante, pingi potuere. Nec tamen de his imperatorie pronuntiare licet, nec contendere, quod bene pingi nequeat, id nec pictum unquam esse. Nam etsi summi artifices meliorum aetatum bene assequuti animis esse videntur, quos limites picturae, maxime qualis tum erat, natura ipsa fixerit; inprimis ratione ad poësin habita; pictores tamen inferioris iudicii multa pinxerunt, quae aut omnino pingi nequeunt aut ista saltem artis conditione, qualis tum erat, pingi nequibant; multa quoque coloribus reddiderunt, quae poetis relinquere debebant. Interea librorum lectio est iucunda
et

et esse potest utilissima, si non modo verba sequaris, sed, quid sophistae ante oculos positum fuerit, aut esse potuerit, assequi studeas. Tabularum numerus est haud exiguus nec varietate caret; sunt utriusque libri Icones numero LXIV. et a iuniore accedunt aliae XVII. Sunt pleraeque omnes e genere picturae *historico*, quod vocant, h. e. *mythos* antiquos partim *deorum*, partim *heroicae vitae* reddunt; ex *vera historia* petita non sunt nisi argumenta quinque: 11, 5. *Rhodogune bellatrix*, 6. *Arrichion Athleta*, 9. *Panthea*, 12. *Pindarus*, 32. *Themistocles*. *Chorographiae* sunt 1, 9 *Regio interamna et paludosa*, 12. *Bosporus*, 13. *Piscatores*, 25. *Andrii*, 28. *Aprorum venatio*, 11, 14. *Thessaliae regio*, 17. *Insulae in mari*. Duae tabulae *Xenia* inscriptae *ἐπιώγαν* seu *poma floresque* exhibent. *Symbolici et allegorici* generis 11, 3. est *Palaestra*; etli in ipsis *mythis* nonnulla eo possunt referri.

Exacto paene spatio, quod huic scriptionum generi praefinitum esse solet, ne tamen in ipso limine substituisse, aut verius ante limen discessisse, quid? ne a limine quidem salutasse, videamur Philostratum, delibanda nonnulla esse videntur e primis saltem versibus; seruanda alia futurae prolusioni; quorum hanc tanquam arrham accipitote. Exordium igitur operis a commendatione *artis pingendi* ducitur; sociam eam ait esse et contubernalem ipsi rerum naturae ac veritati, tum poesi, et arti quoque oratoriae; quandoquidem haec, non minus quam illa, in verbis et sententiis constituendis symmetriae studet; esse eam ipsorum deorum inuentum habendam: picturae enim genus ex-

hiberi tempore verno, aliud exhiberi in aere ac caelo; originem ducere eam ab innata homini facultate et studio imitandi res sensum oculorum ferientes. Constituit duo imitandi genera: *plastice* (latiore utique sensu) et *picturam*, quam praefert; omnem enim fingendi artem superari a pictura, colorum beneficio; de iis, qui picturae laude excelluere, aut qui eam studio et honore profecti sunt, nolle se dicere; dixisse iam alios, et nuper *Aristodemum* e Caria, quem per quatuor annos hospitem apud se habuerit; de quo nihil nobis aliunde constat; nec magis de *Eumelo*, nobili pictore, quem ille aemulatus erat, ut multum tamen gratiae et venustatis ipse arti adderet. Progreditur inde ad exponendum, quae sibi occasio enarrandis his tabulis obiecta fuerit; quam paullo ante iam memorauimus.

Tabula I. Scamander. Monitum est supra, pictores saepe aberrasse ad ea, quae bene pingi nequeunt: cuius erroris exempla satis multa hae Philostrati imagines suppeditant, et primo statim loco prima haec tabula. Est ea argumenti admodum poetici, quod tamen, quantum nos quidem assequimur, vix scite reddi potest penicillo. Cum Scamander, Simoente aduocato, iuncto quasi aquarum agmine, omnem inundaret camporum planitiem, ut Achillem Troianos caedentem aquis opprimeret, Iuno contra amnem excitat Vulcanum; is ignium vi omnem agrum inuoluit; quo facto aquae efferuescentes ebulliunt, et in vapores resolutae molem undarum ita imminuunt, ut in alveum amnis se colligat. Pictura ita instituta esse narratur, ut incendium per totam planitiem grassetur

setur ignium contagione omnia corripiente; exustis in ripa arbustis ab igni, qui Vulcanum circumdabat in aquas irruentem 1); dolet Scamander, et

B 2

Vulcano

1) Τὸν δὲ Ἡφαιστον ἐμπεσεῖν φησιν (ἢ ἡ γράφη) τῷ Σκαμάνδρῳ πολὺν καὶ ἄκρατον p. 764. et p. sequ. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἡφαιστον πῦρ ἐπιρρεῖ τῷ ὕδατι. non satis assequimur, quomodo haec satis bene reddita fuerint. Extant Icones gallice versae et argumentis annotationibusque instructae a *Blasio Vigenerio*, homine pro istis temporibus haud indocto nec artium ignaro; adierat enim Romam. 1566. et iam ante alio anno; nam p. 653. narrat ipse, se, cum Romae esset 1550, vidisse Michaellem Angelum in marmore sculpendo occupatum, quod erat capitulum vnus ex octo columnis templi Pacis, vnde ille effingeret supplicium Christi cum X. vel XI. figuris adstantibus. Emendatus ille liber postea a viro graece docto, quem *Federic. Morellum* fuisse aiunt. Serius impressum opus subiecta interpretatione Heroicorum, Imaginum Philostrati iun. et Callistrati Statuarum, sub a 1615 sumtibus viduarum *Abel l'Angelier* et *M. Guillemot*, qui magnam pecuniae vim in illud impenderant, Paris. fol. inscriptum *Henrico IV* cuius tamen patrocinium operi haud multum profuisse videtur. Extant certe exemplaria nouo titulo ornata, notatis annis 1629. 1637. Praefatus est is, qui epigrammata gallice facta in titulo profitetur se addidisse, *Artus Thomas d'Embry*. Adiectum: *Iaspar Isac Incidit*; praefatio tamen fidem facit, tabulas a pluribus artificibus, partim in Flandria degentibus, esse delineatas et aeri incisas. Hae vero tabulae (numero LXIV.) spectant tantum ad duo libros Iconum. Iconum ipsarum veritatem raro reddunt; antiquitatis notione aut nulla aut exigua imbuti fuere, qui illas exararunt; nam, vt ne artis quidem praecepta respicerent, putare potuerunt vetari se ab ipso Philostrato eiusque expositione. Liceret ad singulas tabulas in critice acerbam excurrere, vt statim in hac prima; verum praestat ea afferre, quae veriora aut veris similia esse putamus; comparet haec cum aliorum inuentis is, cuius ea interest accuratius excutere.

Vulcano supplicat, (recumbens humi, ut credere licet, more Fluviorum) exustis comis; notatur porro, Vulcanum non claudicare, sed currentem exhiberi; e longinquo prospici Troiam. Addit Philostratus, ignem non naturali colore, sed auro et soli simili, esse redditum *m*).

Enimvero videmus ad alia progredienti ingenio frena iniici: seruanda sunt alia in aliud tempus. Vos, Commilitones, agite id, quod pietas et officium facere suadet, ut crastino die solenne, quod mos et ratio sanxit, frequentia vestra celebretis, spectabilius illud et grauitati ac dignitati philosophorum conuenientius futurum, quod remotis nonnullis ritibus, qui nostrorum temporum fastidio non satis respondere visi sunt, ad simplicitatem, magis decoram et augustam, illud reuocatum est. P. P. in Georgia Augusta pridie Kal. Martias clocccxcvi.

m) Videtur in his de vera, non ficta, tabula loqui. Causam inuenti in ignis colore non assequimur. καὶ τὸ ἄνθος τοῦ πυρὸς οὐ ξανθόν, οὐδὲ δὲ τῇ εἰρισμένη ὥσει, ἀλλὰ χρυσοειδὲς καὶ ἡλιώδες. ταῦτ' οὐκέτι Ὀμήρου ἢ. e. non nititur hoc Homeri auctoritate, non ex eo petatum est, sed a pictoris ingenio. Fuit ne aliquid in loci natura eiusque temperie aeris, quod colorem mitigaret, an alia causa? Pictura in Gallico opere proposita cum omnibus artis praeceptis repugnat, tum ad topographiam prorsus erroneam composita est. Caylus (*Tableaux tirés d'Homère* p. 112.) aliam tabulam concinnauit, in qua videtur ipsum Achillem in medio statuere velle. [Ceterum in sequentibus adhibui codices tres Guelpherbytanos, de quibus v. inf. IX. de Tabb. Philostrati iun. Nota *b*) nec tamen usus criticus fuit valde fructuosus.

II.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

CHRISTOPH. MEINERS

C V M S E N A T V

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS SACRA
LIX.

IN KAL. SEPTEMBRES clolcccxcvi.

C E L E B R A N D A

I N D I C I T

S I M V L Q V E

S V C C E S S O R E M

I N

MAGISTRATV ACADEMICO

CAROL. FRIDER. STAEVDLIN D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

COMMENDAT

T V M V E R O

COLLEGAE SVO DE ACADEMIA MERITISSIMO

IO. STEPH. PÜTTERO

SACRV M SEMISAECVLARE

MVNERIS PROFESSORII PER L. ANNOS CONTINVATI

G R A T V L A T V R.

Philostrati Imaginum illustratio.

Particula II. Tab. II — X.

Habent mutuae de re aliqua laeta gratulationes plurium, qui seu necessitudine aliqua officii ac studii seu voluntatum et animorum consensu inter se coniuncti sunt, mirificam vim ad sensum hilaritatis et iucunditatis non modo communicandum et propagandum, verum etiam ad fructum communis laetitiae amplificandum et augendum. Etenim tanquam contagio aliquo laetitia diffunditur, et altius animos penetrat, datque mutua incrementa et accipit; exhilarat enim ipsa alterum alterius frons, aspectus, vocis sonus, verba. lactantur laetandi causae, praedicantur prosperi casus, exponuntur bona omnia futurorum; et ipsa gratulatione votisque faciendis animi incalescunt. Ipsa ideo natura adduxisse homines videri debet, ut in festis sollennibus magni hominum coetus conveniant, gratulationes fiant, conuiuia et epulae habeantur, inter quas seueriorum quoque animi, remissi et a curis soluti, hilaritati indulgeant, et societate ipsa laetitiae sensus cuiusque seu eliciatur seu inflammetur. Non itaque est quod ii, qui omnem maiorum morem et institutum sublatum esse volunt, improbent ritum academiarum sollennia habendi, in iis coetus cogendi, communi ac publicae laetitiae indulgendi, oratione aut scripto laetitiae causas exponendi; quae quidem cum alias huius diei sollennibus sint duae, altera anniuersarii sacri, altera auspiciorum suscipiendi magistratus academici: accedit nunc tertia, tanto magis memorabilis et insignis, quo magis illa raro incidere, et paucissimis obtingere solet. *Primo quidem sacra acade-*

academiae nostrae anniuersaria redeunt, cumque iis memoria tot tantorumque prouidentiae diuinae beneficiorum, quibus res haec academica per LIX. annorum cursum stetit, viguit, effloruit; gratulamur tot incrementa et ornamenta eximia, quibus illa eminet, tot instituta disciplinis litterarum necessaria et vtilia, tantum virorum doctrina meritisque insignium numerum: quibus omnibus effectum est, vt ad bonarum litterarum diligentio rem culturam, meliorem singulorum generum curam, et feliciores multorum auctus, multa a Georgia Augusta profecta esse nemo, ne inuidus quidem et detractor, inficiari possit. Neque inter eius laudes vltimo loco memorandum est, quod nec nouarum opinionum commentis sectarumue furoribus, tanquam vorticibus, abrepta et merfa illa est, nec humanitatis et honestatis fines egressi sunt, qui de disciplinarum finibus et iuribus contenderunt. Inprimis gratulamur hanc felicitatem optimi numinis beneficio nobis obtigisse, quod, cum per tantum annorum decursum externis fortunae casibus grauioribus nullis perculsa illa steterat, tum nouissimis etiam annis et hoc ipso tempore, inter tot tantosque terrores, a belli calamitatibus, tanquam ab incendio late omnia vastante, intacta illa est, quodque his ipsis diebus digna illa visa est Regi Potentissimo Principibusque Regiis a), quam ipsi inuiserent. Haec cum sint prosperae alicuius fortunae documenta summa, gratis piisque animis publica supplicatione recolenda: *accedit*, quod, *se-*

B 4

mestri

a) Friderico Guilielmo II. Regi Boruff. et Friderico Principi heredi Regni Daniarum cum Coniuge Principe.

mestri hoc feliciter exacto, *magistratus academici honores et insignia transferenda sunt in virum summe reuerendum,*

CAROL FRIDER. STAEVDLIN D.

cuius virtutem et constantiam vt faustus rerum consiliorumque successus excipiat, et precamur et ex rerum praesenti statu, disciplina publica seuerè ac prudenter exercita et tot exemplis bene firmata, ominamur.

At *tertiam* sollennium nostrorum agendorum causam accessisse diximus? Recte. Vnus e Collegio nostro singulari diuinæ prouidentiae beneficio seruatus est huic Academiae nostrae totique reipublicae hunc in annum muneris professorii continuati semisaecularem. Per L annos, quod paucis contigit, disciplinas ille cum alias iuris, tum Iuris publici Germanici, e cathedra tradidit; per L. annos, quod vix vni contigit, disciplinae ille suae, Iuris publici Germanici, auctor fuit; habeturque is, qui eam hoc habitu, hoc loco, quo nunc eam videmus, constituerit; quique ad eam ornandam perficiendamque tot scriptis clarissimis, ex temporum ratione vsuque vulgatis, elaborauerit: quibus ille meritis suis ad Georgiae Augustae celebritatem plurimum contulit; vt habendus sit inter eos, quibus, etsi huic Academiae laudum suarum incrementa et nominis claritatem ipsi debeant, non minus tamen Academia celebritatis suae causas magna ex parte debeat.

Tales itaque viros huic Academiae contigisse vt laetandum est, ita gratulandum est, ad prouectionem

rem vitae humanae gradum eos Academiae seruari. Gratulamur adeo et Tibi, Illustris PÜTTERE, et nobis, quod hanc Georgiam Augustam, doctrina Tua, auctoritate, prudentia, meritis, adhuc ornas, quodque Tibi integris animi corporisque viribus vti, consiliis et auctoritate reip. consulere, docendo ac scribendo disciplinam Tuam tueri et ornare, diuino aliquo munere singulari concessum est. Seruentur Tibi haec bona integra in multos annos, iisque, quae de Te commemorabit posteritas, in celebranda nominis Tui fama accedat et hoc: eos vitae terminos, ad quos vix alii peruenire licuerit, Te viuendo attigisse.

Videtis, Commilitones, causas laetandi et gratulandi sollennium in crastinum diem indictorum. Nunc nostrum est, parere mori et instituto, et adiicere his commentationem aliquam e studiis communibus haustam; nec diu circumspectanda est dicendorum summa; cum enim Zschornianum legatum tabularum pictarum publice nuper commemorandum esset: factum est initium exponendi libelli Philostratei, qui, tabularum pictarum antiquae artis argumenta et laudes complexus, *Imaginum* nomine insignitur. Quo itaque vestigio substiteramus, eo nunc in via progrediendum est.

Tabula II. Comus. Comus, deus, ex hoc potissimum loco innotuit. Pictum memorat Philostratus sic, vt adstet foribus thalami, in quem noua nupta deducta sponsi amplexibus tenetur; vestibulum ante fores indicare opulentiam domini. Sera

nocte rem agi, facile credas; tenebris itaque obducta omnia; ita ut difficile esset singula dignoscere. Debuit ergo artificis sollertia spectari in tabula illustranda per facem, quam Comus manu tenebat: de hoc tamen Philostratus nihil memorat. Comus narratur esse puer adhuc impubis, capite floribus coronato, ex vino rubicundus, statu recto obdormiscens, ore prae temulentia ad pectus inclinato, ut tamen nec ceruix adspectui pateat; videtur itaque aduersa facie ab artifice exhibitus fuisse; sinistra manus, innixa venabulo *b)*, soluta est et laxata, utpote ingruente somno; dextra autem tenet facem, languore ita remissa, ut elapsura fax sit, longius tamen

- b)* [τὴν δὲ ἀριστεράν προβολίῳ ἐπέχων — προβόλιον esse venabulum docent lexica, et primo loco Pollux V, 19. 20. 22. utitur quoque ea voce Philostratus alibi. Male tamen me habebat, quod iuuenis illud manu *sinistra* tenet eique innititur. Itaque sensum vocis quaerebam magis loco accommodatum. Προβολή dicitur omne quod obicimus alteri, aut quod obicitur nobis, προβάλλεται, ipse quoque status, cum quis ἐν προβολῇ stare dicitur. Ita est munimentum ap. Sophocl. Aj. 1203.; est prominentia montis; suspicabar ergo inniti somnolentum iuuenem prominentiae parietis. ἐπὶ προβολῇσι πυλάων est ap. Coluth. 303. Et προβολή, πρόβολος, est *proiectura*, *lorica*. Video tamen usum τοῦ προβολίου pro hasta seu venabulo constantem; et obtemperavi viro doct. Jacobs Exerc. II. p. 72. et loco simili inf. c. 23. de Narcisso; ut Comum exhibitum credam herois specie hastam gestantis, saepe in artis operibus obuia. Cum προβολή sit etiam pellis, qua pro scuto utebantur antiquissimi homines, aut lacerna, qua inuoluebant brachium: alius erat vir doctus, qui amiculum laeuae iniectum, τὴν ἐφ' ἑστρίδα intelligebat; nec tamen προβόλιον alibi sic dictum occurrere memini; et h. l. iuuenis dicitur ἐπέχειν τὴν χεῖρα τῷ προβολίῳ. manum admouere ei, ut sustineat se.]

tamen a corpore protenta, ne illud flammam sentiat; finistrum enim crus impositum est dextro, et dextra cum face versa est sinistrorsum. Cum tenebris obducta sit tabula, quia noctu res geritur, Comi facies conspicitur parum distincte, cum inclinatum sit, et umbram trahat a fronte et occipite; alioqui enim, ait sophista, quodcunque iuvenile corpus pingitur, ore aduerso et patente pingendum est: quod ni fiat, caeca est tabula *c*), hoc est, caret parte sui praecipua. At *reliquum corpus eminebat lumine facis illustratum*. Coronam commendari ait, non tam ab arte, qua veritas naturae reddita est *d*), quam a molli et tenero habitu; insidente adeo rosis rore, ut odorem sentire tibi videaris. Haec quidem sunt, quae ad picturam referri debebant; non cetera, quae rhetori debentur, qui omnia, quae in comessatione sunt ac fiunt, comessantium turbam et habitum, et ipsum plausum, κρότον, apposuit, non quasi ea in tabula visa fuerint, sed quae ipse mente et animo videre sibi visus est; sunt ea adeo orationis ornamentum, non argumentum picturae. More veterum una figura absoluitur tota tabula *e*).

Omnino,

c) Τυφλώττουςί γε ἄνευ τούτων (τῶν προσώπων) αἱ γραφαί.

d) Addit: facile enim est coloribus distinctos reddere flores, scilicet, ut cognoscas e vestigio, quae rosa, quae viola sit, et sic porro. — Sequitur: ἀλλ' ἐπαινεῖν χρὴ τὸ χαῦνον τοῦ στεφάνου καὶ ἀπαλόν. Est χαῦνον proprie inflatum, tumidum, fungosum, tum molle ac fluidum, nunc tenerum ac molle.

e) Quod cum non perspectum esset, tabula parum scite a Vigenerio est expressa. Comum ceteroquin nusquam alibi memoratum vel exhibitum meminimus, praeter-

Omnino, si Philostratus veram tabulam ante oculos habuit, dubitari potest, an recte Comum in ea exhiberi censuerit; non minus enim de Somno aliquis cogitare potuisset, nisi forte corolla obstare videbatur. Verum Genii coronis cincti et alibi occurrunt: Tibull. II, 2, 6. Genius — *Cui decorent sanctas mollia ferta comas.* Et I, 7, 52. Genius *Et capite et collo mollia ferta gerat.* Genius diademate cinctus obuius est in numis familiarum; et Genius capite laureato urbis Catinae extat apud Principem de Biscaris f). Etiam *Hymenaeus* facie et capite coronato insignis est: Ovid. Ep. VI, 44. *Pronuba Iuno adsuit et fertis tempora vincit Hymen:* quomodo exhibitum eum videre se putabat WINCKELMAN. *Mon.* tab. CXI. p. 154. adiuncto Hespero; etsi Genius, facie altera sublata, altera manu facem extinguenti similis, vix Hymenaeum referre potest. Verum *somnolentum* Hymenaeum in nostra tabula mali ominis et nouae nuptae abominandum esse dixeris: multo magis foribus thalami adstantem; etsi eo nomine signum insignitum est in Oxon. Marmor. tab. XIII. inuenili specie, alata, manu facie inuersae innixa, dormienti simile. Somnum dixeris; nam ubique de Morte cogitare non licet, quoties faces inuersas videmus. Illigatus tamen trunco

praeterquam in gemma passim memorata, ab Aenea Vico adumbrata, aliis tamen ignota, ut de artis vetustate iudicium fieri nequeat: stat iuuenis cum facie ante fores, potest ideo nec minus Hymenaeus esse. Repetita est gemma ab Augustino et Maffeio vol. III. tab. 83. Alius est Comus Pindari; non comeffantium, epulis factis; sed chorum cantumque ac pompam victoris designans.

f) V. BARTELS *Briefe über Sicilien.* Vol. II. p. 299.

trunco apposito arcus ad Cupidinem reuocare intuentes videtur. Somnum dixeris et illud signum binis facibus instructum, quod Hymenaei nomine insignitum occurrit e museo Garimberti in Cauallerio Vol. II. tab. 62. male adumbratum, et capite, vix antiqui operis, ornatum.

Tabula III. Μῦθοι. Fabulae. Verius Fabula Aesopia. Accedunt Mythi, qua specie, quo habitu, Philostratus non docet, coronam frondeam taeniis religatam manu tenentes, quam Aesopo imponant. Aesopus, sedens, ut probabile fit, oculis in terram defixis, meditati similis, subridentibus oculis, tanquam fabulam contexens, circumdatus est animantibus, quae in eius fabulis celebrantur; inter quae primo loco vulpes conspicitur; secundo loco haud dubie lupus: qui secundas ab eo partes agere solet. Argumentum simplex et, si recte iudicamus, felix g).

Tabula IV. Menoeceus. Argumentum peti-
tum ex rebus Thebanis; notum vel ex Phoenissis Euripidis. Tiresias Thebas saluas fore edixerat, si Mars placetur, Menoeceo Creontis filio pro vittima mactato, ante antrum Draconis h); patre ignaro, filius suo consilio se iugulat, apud Euripidem

g) Tabula a Vigenerio non minus male, quam superior illa, adumbrata est: id quod in sequentibus haud monebimus; comparatione enim facta facile id constare potest.

h) v. Phoeniss. 918 sq. 938 sq. De muro se iugulat etiam ap. Statium Theb. X, 756 sq. Cum Philostrato fere conuenit Apollodor. III, 6. 7. — *ἑαυτὸν πρὸ τῶν πυλῶν ἐσφαξεν.*

pidem quidem de muro, qua parte spelunca moenibus subiacebat, iugulo resecto; apud Philostratum autem stans ante specum, latere ense perfosso. [Addit hic plura, quae, qua arte reddita fuerint, non tuto licet pronuntiare. Urbem septem portarum in conspectu esse ait; non, putamus, quasi omnes septem portae in conspectu sint. Admoventur vrbi septem turmae Argiuorum; appropinquat Amphiaraus tristi vultu, quippe infaustum euentum, ut vates, edoctus; reliqui duces manus ad caelum tollunt, propitium Iouis numen exorantes, praeter Capaneum, qui, despiciens propugnacula, muros adspicit, tamquam scala expugnatu faciles.] Muris urbis insistent Thebani propugnatores; Philostratus narrat tanquam mirabile artificium, in muris alios pleno corpore, alios dimidio, pectore vel capite tenus alios, prospici: quae eo spectare videntur, quod murus in orbem procedens erat effectus, ita, ut longinquius recedentibus partibus stantium imminuerentur corpora *i*). [Haecenus locus

- i*) Ita Philostratus: ἀναλογία ταῦτα. (non necesse, ἀνάλογα scribere) δεῖ γὰρ κλέπτεσθαι τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοῖς ἐπιτηδεύουσιν κύκλοις συναπιόντας. h. e. fallendi sunt oculi, progredientes per ea, quae in eadem linea posita sunt; nam haec de minimi optica fraude necesse est. Minus bene Olearius subiectum constituebat ἄνδρας, ita ut nec sensus nec ratio grammatica sibi constaret. [Paullo ante: Καπανεύς δὲ τὰ τεύχη βλέπει, περιφρονῶν τὰς ἐπαλξεις, ὥς κλίμακι ἁλωτάς. possis suspicari περιφρονεῖν h. l. esse, observare, non, despiceret; modo de eo usu satis constaret. Quod λοχαγοὶ δὲ δάσι ταῦτα (f. ταῦτα), respicere videtur mala omnia quae se obtulerant. — καὶ τὰς χεῖρας εἰς τὸν Δία αἴρουσι. glossema εἰς τὸν οὐρανόν, ut cod. Laud., habent quoque codd. Guelph. et inf. εὐαγγελία pro εὐπαγία, quod

locus est memorabilis ad disputationem de perspectiua lineari et optica veterum in picturis. Cum Menoeceus facinus ediderit, quod animum magnum et fortem prodit, pictor elaborate corpus robustum et validum effinxerat.]

Tabula V. Nilus. Pictura haec haud ablu-
dit a signo Nili, quod nunc in Museo Pio-clemen-
tino visitur, sedecim pueris (Πήχεις, cubitos, eos
appellat Philostratus cum Luciano) circa deum lu-
dentibus, ad designandam mensuram Nili auctus,
felicem prouentum frugum promittentis, ad exem-
plum statuae a Plinio memoratae (lib. XXXVI,
7, 11.) in templo Pacis. Varii sunt puerorum lu-
sus, accommodati huius aetatis ingeniis et prae-
clare inseruientes arti variandae. Abesse ait so-
phista crocodilos et hippopotamos, scilicet qui pue-
ros perterrefacere possent; quibus tamen alias Ni-
lus declarari solet. Accesserat in pictura aliquid,
quod in statua non erat: Nilo ex aduerso apparet
daemon

quod Olearius substituit. In verbis: διαφράττει δὲ
αὐτὸ (τὸ μεράκιον) στέρνοις εὐαφέσι mirum vitium
est in Gud. 25. εὐβαφέσι.] Disertus est sophista in
iuuenis specie ac forma; corpus athleticum per par-
tes describit: de colore est: οἷον τὸ τῶν μελιχρόων
ἄνδρος οὗς ἐπαινεῖ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος: Plato de Rep. V.
p. 474. (p. 55. Bip.). Legerat adeo non modo Plu-
tarchus de auditione p. 45. A. verum etiam Philostra-
tus, in Platone μελιχρόους, non μελαγχλωρούς, ut in
eo editum legimus: idem tamen Plato, cum ὑποκο-
ριστικῶς pallidos μελιχρόους appellari ait, alio eos signi-
ficatu videtur dixisse, ut sint subflavi, quam Philo-
stratus, qui accepisse videtur de fusco colore, qualis
esse solet robustorum adolescentum, sub dio se in
palaestra exercentium. Conuenit hoc cum Lucre-
tiano IV, 1154. Nigra μελιχρός est.

daemon Nilo praesidens, ingenti specie: quem respiciens Fluius supplex precari videtur, ut aquarum incrementa ex voto largiatur *k*).

Tabula VI. Amores. Sunt lusus Amorum; artis satis ingeniosae; dispositio tamen totius operis iusta, ad certa praecepta facta, haud occurrit. Sunt varia per aream dispersa symplegmata; modo cateruae, modo plures pueri inter se sociati. Quod facile probes: geritur res in viridario, quod rhetorice describitur *l*). Amores circumuolitant, alis versicoloribus, caeruleis, puniceis, aureis, alii arborum ramis appendentes pharetras suas; stratum solum amiculis variegatis, quae ad leuandum corpus abiectis videri possunt, cum calathis ad colligenda poma. Alii choreas agunt, discurrent, dormiunt,

k) [Phantasma hoc daemonis fontibus Nili insidentis et aquas, aquarii caelestis more, effundentis; petatum est ex Pindaro: v. Fragmenta Pind. Incerta p. 125. XC. qui eum Ganymedi assimulauerat. Porro in princ. cap. προσάγεται οὖν καὶ οἶον ἔρχεται αὐτῷ ἐκ τοῦ ὕδατος βρέφη ἀπαλὰ καὶ μειδιῶντα. In binis codd. Guelpherb. est pro αὐτῷ, αὐτοῖς: ut ad Αἰγυπτίοις referatur. Inferius: ἐν Αἰθιοπία δὲ, ὅθεν ἔρχεται Nilus. Guelph. 25. ἔρχεται. Paulo ante est locus, in quo haereas: pueri Nilo insident; at ille iis flores progignit, ὡς στεφάνους τε ἀπ' αὐτῶν διαπλέκοιεν, καὶ καθεύδοιεν ἐπὶ τῶν ἀνθέων, ἱεροὶ καὶ εὐώδεις. quid ἱεροί, dixeris? Leg. διεροί, roscidi, inter flores, et fragantes, ipsi pueri. Video Wakefield in Add. ad Moschum corrigere ἱμεροί. quid tamen tunc εὐώδεις?]

l) [In verbis μήλα — προσάγονται τὸν ἐσμὸν ὅλων τῶν Ἐρώτων apertum vitium est ὅλων, pro τὸν ἐσμὸν ὅλον Ἐ. Paulo post pro μονονοῦ, est in codd. Guelph. μονονουχί.]

miunt, pomis vescuntur. Inter ceteros duo se mutuo pomis petunt, alter iaciendo, alter iacta excipiendo; alii duo se petunt sagittis: quorum istos sophista interpretatur de iungentibus amorem *m*), hos de amore alte in pectus descendente, ita ut constantiam promittat; alii sunt luctantes, alii leporem venantes *n*).

Est in extrema tabula in prospectu rupes cum antro, quod Veneris esse, donaria cum titulo in foribus suspensa, speculum argenteum, sandalia aurea

m) Alter Φιλήσας, *amans* (non, ut Olear. accipit, *exosculatus*) alter ὡς ἀντιΦιλήσων

n) In utroque rhetor admodum verbosus est. Lucta in eo est observata digna, quod, etsi lusus causa illa sit, tamen luctantes sibi mutuo dolores creant, alter intorquendo digitum, alter mordendo aurem. Quo forte dubitationi occurri potest in interpretando nobilissimo symplegmate Florentiae servato, quo duo Niobes filios exhiberi luctantes probabile sit; nisi quod exercitationi et lusi non convenire videtur violenta brachii intorsio, qua alter victum ad confessionem victoriae adigit. Mira Olearius comminiscitur in verbis εἰς πνίγμα ἀπολαυβάνει; accipimus simpliciter dictum: eum *comprehendit*; *tanquam suffocaturus*, *sen*, ut eum suffocet; et de digitis, vno ex iis reflexo, quo fit ut reliqui non amplius firmiter tenere, neque tenaciter inhaerere possint: μετ' οὐ οὐκέτι οἱ λοιποὶ ἔχουσιν, οὐδέ εἰσιν (an pro μένουσιν?) ἐν τῷ ἀπρίξ. Poterat sufficere οὐκέτι ἔχουσι (*tenent*) ἀπρίξ. [Lepores utroque sexu potentes, et ex iis philtum, illustrat Olearius haud male. In verbis: λέγεται μὲν οὖν περὶ τοῦ Θήλεος, Θηλάζειν τε αὐτὸν ἃ ἔτεκε etc. Est τὸ Θῆλυ, ideoque leg. αὐτό. Sicque in Guelph. 25. Gud. In seqq. σὺ δέ μοι, τὴν Ἀφροδίτην βλέπε. ποῦ δέ, κατὰ τί τῶν μήλων, ἐκεῖνη; ubi illa et qua parte pomarii!] Ita lenior oratio, quam quod Olear. posuit, ἐκεῖνη. Sunt τὰ μήλα pro ταῖς μηλέαις dicta.]

aurea, et aureae fibulae arguunt; tum Amores pomorum primititas deae ferentes et vota facientes.

Tabula VII. Memnon. Memnonis ab Achille caesi corpus in medio Aethiopum, qui circumstant, et planctus faciunt, positum est. Locum apparet esse castra Troianorum, e longinquo Troiam urbem. Memnon insignis est ingenti corporis specie, capillis densis ac crispis, vultu virili, prima lanugine. Nigredo corporis nitore aliquo se commendat o). Dies iam est vesperscens, coelumque subnigrum; ita ut locum habeat, quod narratur Aurora filium clam surreptum in Aethiopiam abduxisse; [conspicitur in extrema tabula concursatio hominum et, in aliquo terrae loco, tumultus, non Memnonis; nam is in Aethiopia in saxum nigrum versus est p).]

Tabula VIII. Neptunus et Anymone. Neptunus mari inuehitur insistens currui iunctis hippocampis, profecturus ad Anymonen vnam e Danaï filiabus rapiendam: illa hausta ex Inacho aqua rediens conspectu dei perterrita, stans attonita, urnam, quam portat, manu sibi effluere haud sentit,

o) τὸ ἀκράτως ἐν αὐτῷ μέλαν ὑποφαίνει τι ἄνθους· scil. ἄνθος est in omni colore, inprimis in purpura, splendor coloris. [In pr. cap. τὰ ὅπλα δὲ αὐτοῖς ἀπόκειται. Gud. 25. legit ὑπόκειται.]

p) Ita enim putamus constituenda esse haec picta, quae rhetorice sunt exornata. [Ait deos ferri nubibus, Auroram lugere filium, et contristare Solem, et Noctem orare, ut ea tempus suum anteuertat et exercitum inuoluat. ut ipsa possit filium surripere, Ioue haec annuente. Καὶ ἰδού, pergit, ἐκκέκληται, καὶ ἐστὶν ἐπὶ τέρμασι τῆς γραφῆς σπουδῇ, καὶ κατὰ τι τῆς γῆς τὰφος, οὐδαμοῦ Μένονος. nisi fuit, οὐδαμοῦ Μένων.]

tit. Argumentum nec iniucundum nec tractatu indignum. Ceterum mare candido colore pictum erat, scilicet fluctibus spumantibus, auro tamen circumcirca fulgens ex caeli serenitate *q*).

Tabula IX. Paludes. Chorographiam esse puta, cuius generis tam pauca exempla memorantur inter antiquae artis opera. Est conuallis irrigua montibus vtrunque inclusa, plantis, quae loca irrigua amant, virescens. Montes autem variis arboribus confiti sunt, quae diuersae naturae solum arguunt, tenuis, argillosoe, saxosae, pini-
bus, cupressis, abietibus. A montibus descendunt
riuuli et incertis flexibus vallem pererrant. Aquis
innatant aues aquaticae, anates, anseres, ciconiae,
non vno motu et habitu. Colliguntur aquae e
limpidissimo fonte in piscinam, cui innatant cygni,
quibus Amores insidentes lusus varios exercent.
[Cernitur Zephyrus, iuuenis alatus, tanquam
cygnorum cantibus adspirans: quo statu exhibitus
C 2 fuerit,

q) Quae adduntur de fluctibus iam se tollentibus et incuruantibus in arcus modum, sub quo deus potiatur amplexu puellae, rhetoris sunt, non pictoris. Respexisse Philostratum notum locum Homeri Iliad. N. 17 sqq. manifestum fit; non tamen cum poetae reprehensione, quod Olearius autumabat: discrimen tantum indicat, quod in poeta equi χαλκίποδες, in tabula sunt hippocampi, [ungulis superficiem maris radentes et nantes (νευτικοί) et glauci et delphinis plane similes. Porro de his hippocampis sunt verba haec: ἐνταῦθα δὲ ἰππόκαμποι τὸ ἄρμα. quod per se potest ferri in Sophista: sunt illi vectura, vehunt currum; amplectenda tamen est emendatio Iacobsii Tom. II. Exerc. p. 75. sophisticò acumine digna: ἰππόκαμποι τὰ οὐραία. inferiori parte.]

fuerit, non memoratur *r*).] In prospectu est amnis *s*), ripis palma in aquam prolapsa iunctis, pro ponte, quo incidunt caprarii et pastores ouium cum gregibus; palmam marem esse sophista contendit, quae alteram palmam feminam in aduersa ripa natam appetens demiserat se ad eam attingendam et fecundandam; quandoquidem vtriusque sexus arbores in matuos amplexus ferri et puluere maris feminam maritalari ferunt.

Tabula X. Amphion. Sedet Amphion lyrae cantu saxa mouens, vt ad murum Thebarum extruendum sponte illa accurrant. Ars rhetoris se exerit primo in lyra describenda; ita vt locus hic sit ad lyrae structuram admodum notabilis *t*); tum
Amphion

r) [ἐνδιδούς est proprie exorsus, auspicatus (*der den Ton angibt*), vnde τὸ ἐνδόσιμον. Videtur Sophistae praeiuisse poeta antiquus lyricus. Est quoque apud Nicephorum Gregorium Hist. Byz. VIII. p. 205. Par. ὡς ἂν ὑπὸ Ζεφύρῳ πρῶτῳ κύννοι ἄσειαν ἐαυελές.]

s) ἰδοὺ καὶ ποταμὸς ὑπεξέρχεται τοῦ ἔλους εὐρύς καὶ ὑποκυμαίνων. putes riuulos in amnem fuisse collectos. Verum res ita traditur, ac si ex ipsa conualle prodierit amnis. [Ceterum cumulata sunt in hoc capite ornamenta rhetorica et poetica orationis. In his cygni alii narrantur cingere ripas ἐπάδοντες, οἶμαι, τὸ ὄρθιον, ὡς πρὸς τρόπον τοῖς ἀμιλλωμένοις. Lege τὸν ὄρθιον scil. νόμον, sicque est in Guelph. 25. Gud. scriptum. Tum iungenda sunt ἀμιλλᾶσθαι πρὸς τρόπον, certare ad numeros musicos. Quod alias est ὑπὸ, vt incidunt milites ὑπ' αὐλοῦ ap. Xenophontem; σημείον τῆς ὠδῆς autem iunge per appos. cum τὸν ὄρθιον.]

t) [Affectata tamen Sophistae oratio multa obscurat. Amphion ψάλλει. καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ τείνει τὸν νοῦν εἰς τὴν πηκτίδα. quomodo dextra animum intendere potest in plectrum, quod ille dextra tenet? An χεὶρ — τείνεται οὖν εἰς τὴν πηκτίδα. extenditur ad plectrum, vt id arripiat, atque fides pulset. Forte tamen τὸν νοῦν

Amphion ipse accinit chordis; coma ei est fronti oberrans, flaua, fascia religata u); chlamys vario colore;

C 3

νοῦν spectantis intelligit. In antecedentibus testudinem ambiunt circuli ξανθοῖς τοῖς ὀφθαλοῖς, recte haud dubie; in cod. Guelph. 77. perperam est ὀφθαλμοῖς. Versus finem, ubi sedet Amphion in colliculo: cod. 71. κἀθῆται δὲ ἐπὶ κολωνοῦ, τῷ μὲν ποδὶ (quod praefero) κρούων ξυμμελὲς, τῇ δεξιᾷ δὲ πλήττων. non παραπλήττων.]

- u) ἡ κόμη ἀναλύουσα μὲν τῷ μετώπῳ oberrans; (lubentes caremus coniectura Pierſon, Verif. p. 230. ἐπισαλεύουσα) — ἡδίων δὲ μετὰ τῆς μήτρης, ἣν φασιν οἱ τῶν ἀποθέτων ποιηταὶ Χάριτας καμεῖν, ἄγαλμα ἡδιστον καὶ πρὸς ἔσχατον τῇ λύρᾳ, δονῶ (δονεῖ) μοι τὸν Ἑρμῆν, ἔρωτι κατειλημμένον, δοῦναι Ἀμφίονι ἄμφω τὰ δῶρα. Insunt in his, quae lectorem teneant: *mitram*, *diadema* puta, *fasciam* affabre *textam*, *quam* poetae dicunt *Gratias elaborasse*: sed sunt οἱ τῶν ἀποθέτων ποιηταί. τὰ ἀπόθετα inter modos aulodicos, secundum alios, etiam inter lyricos fuisse, satis constat, et monuit h. l. Olearius: docet Pollux IV, 65. Ad poetas tamen quomodo illi modi spectarint, ut ἀποθέτων poetae h. l. memorari possint, haud apparet; nisi sophista doctrinam affectauit, cum omnino lyricum poetam declarare vellet. [Nec meliora didiceris ex Wernsdorf. ad Himerium Or. III, 1. p. 430. quem Iacobs l. c. laudauit cum Iungermanno ad Polluc. l. c. Conueniret forte, τὰ ἀπόθετα dici carmina minus frequentata et lecta. In cod. Guelph. 77. τῶν ἀποθέτων ποιητῶν legitur. Notabo adhuc lectionem e codd. χάριτας κοσμεῖν pro καμεῖν, glossema. Male Olear. οὔσα post μήτηρ extrusit, quod tamen etiam codd. seruant; interpungendum est: ἄδει δὲ, οἶμαι, τὴν γῆν, ὅτι, πάντων γενέτειρα καὶ μήτηρ οὔσα, καὶ αὐτόματά ἥδε τεύχεα δίδωσιν. quod cum illa sit genitrix omnium et mater, edat quoque ea nunc muros ex se.] Quis autem sensus in istis: ἄγαλμα ἡδιστον καὶ πρὸς ἔσχατον τῇ λύρᾳ? Vertitur; *donum acceptissimum lyraque non inferius multo*. His Graeca vix respondent. Suspiciari licet legendum esse καὶ προσεχέστατον τῇ λύρᾳ et cum lyra coniunctissimum: quippe citha-

colore; quem Sophista cum iride comparat; ut in ipsa tabula colorem variasse credas; eminere quoque digiti videntur e tabula, qui fides tractant. Ipse Amphion insidet colliculo; solum pede ad numeros pulsat.

Hactenus in Philostrato continuata esto tela, ut et hac ex parte satisfacisse videamur officio nostro: Vos, Commilitones, satisfacite pariter vestro, ut frequentes affluatis sollennibus, bona verba dicatis faustumque rerum cursum precemini, praeceuntibus iis qui e cathedra verba facturi sunt. PP. pridie Kal. Septembr. c1010ccxcvi.

citharoedo solenne; tam praeclarum, ut utrumque, lyra et diadema, cum chlamyde, de qua statim agitur, ab Mercurio donatum esse videri posset Amphioni, tanquam dei amasio. [Hanc suspicionem video nunc firmatam codice Gudiano, in quo diserte ita legitur, etiam in cod. 82. Utque ex Iacobs l. c. disco, ita iam coniecerat Koen ad Gregor. p. 85.] In descriptione pulsatarum fidium verba: τῇ δεξιᾷ παραπλήτων τὰς νευρὰς ψάλλει, καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ ἐν ὀρθαῖς ταῖς τῶν δακτύλων προβολαῖς, (supple, ψάλλει.) ὅπερ οἶμαι πλαστικὴν ἀπαυθαδιεῖσθαι μόνην. quod solam fingendi artem exprimere ausuram credo. Olearius bene monet, cum his parum convenire antecedentia, si vertantur: altera manus recta protensos habet digitos hoc sensu, ut admoveantur digiti fidibus, protenti illi, adeoque ὀρθαῖς προβολαῖς. etsi sic etiam προβολαῖς accommodatum esset; nam admoventur, προσβάλλονται, digiti protenti fidibus pulsandis. Nihil in hoc esse, quod miretur aliquis pictura exprimi posse; at esse aliud, quod Philostratus mirationem facere dicere potuit: extare visos esse et prominere tabula digitos, non secus atque statuaria extantia ac prominentia reddere potest: quod v. c. mirati sunt veteres in Apellis tabula: digitos eminere videri et fulmen extra tabulam esse.

III.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
 CAROL. FRIDER. STAEUDLIN D.
 CVM SENATV
 SVCCESOREM

IN
 MAGISTRATV ACADEMICO
 IVSTVM FRID. RVNDE D.
 CIVIBVS SVIS
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA
 COMMENDAT

IN KALENDAS MARTIAS MDCCCXCVII

Philostrati Imaginum illustratio.

Particula III. Tabulas Lib. I. XI - XVII. complexa.

Cum temporis, quod nobis viventibus effluit, in partes suas maiores minoresque dissecti ac dispositi, utilitates sint plurimae: habet ea res etiam hoc beneficii, ut partim rerum, eodem cursu perpetuo et continuo eodem tenore decurrentium, taedium animis eximatur, partim certis tanquam spatiis subsisti atque dispici possit, quantum cursus emensi simus, quantum emetiendum restet, quae sint spes, quae vota; quae rationis consilia, quae prudentiae; inprimis autem ad animi pietatem

pidem quidem de muro, qua parte spelunca moenibus subiacebat, iugulo resecto; apud Philostratum autem stans ante specum, latere ense perfollo. [Addit hic plura, quae, qua arte reddita fuerint, non tuto licet pronuntiare. Urbem septem portarum in conspectu esse ait; non, putamus, quasi omnes septem portae in conspectu sint. Admouentur vrbi septem turmae Argiuorum; appropinquat Amphiaraus tristi vultu, quippe infaustum euentum, ut vates, edoctus; reliqui duces manus ad caelum tollunt, propitium Iouis numen exorantes, praeter Capaneum, qui, despiciens propugnacula, muros adspicit, tamquam scala expugnatu faciles.] Muris urbis insistent Thebani propugnatores; Philostratus narrat tanquam mirabile artificium, in muris alios pleno corpore, alios dimidio, pectore vel capite tenus alios, prospici: quae eo spectare videntur, quod murus in orbem procedens erat effectus, ita, ut longinquius recedentibus partibus stantium imminuerentur corpora i). [Haecenus locus

- i) Ita Philostratus: ἀναλογία ταῦτα. (non necesse, ἀναλογία scribere) δεῖ γὰρ κλέπτεσθαι τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοῖς ἐπιτηδεύουσιν κύκλοις συναπιόντας. h. e. fallendi sunt oculi, progredientes per ea, quae in eadem linea posita sunt; nam haec de minimi optica fraude necesse est. Minus bene Olearius subiectum constituebat ἄνδρας, ita ut nec sensus nec ratio grammatica sibi constaret. [Paullo ante: Καπανεύς δὲ τὰ τεύχη βλέπει, περιφρονῶν τὰς ἐπαλξεις, ὥς κλίμακιν ἁλωτάς. possis suspicari περιφρονεῖν h. l. esse, obseruare, non, despicerē; modo de eo usu satis constaret. Quod λοχαγοὶ δεῖδρασι ταῦτα (f. ταῦτα), respicere videtur mala omnia quae se obtulerant. — καὶ τὰς χεῖρας εἰς τὸν Δία αἴρουσι. glossēma εἰς τὸν οὐρανόν, ut cod. Laud., habent quoque codd. Guelph. et inf. εὐαγγελία pro εὐπαγλία, quod

locus est memorabilis ad disputationem de perspectiua lineari et optica veterum in picturis. Cum Menoeceus facinus ediderit, quod animum magnum et fortem prodit, pictor elaborate corpus robustum et validum effinxerat.]

Tabula V. Nilus. Pictura haec haud ablu-
dit a signo Nili, quod nunc in Museo Pio-clemen-
tino visitur, sedecim pueris (Πήχεις, cubitos, eos
appellat Philostratus cum Luciano) circa deum lu-
dentibus, ad designandam mensuram Nili auctus,
felicem prouentum frugum promittentis, ad exem-
plum statuae a Plinio memoratae (lib. XXXVI,
7, 11.) in templo Pacis. Varii sunt puerorum lu-
sus, accommodati huius aetatis ingeniis et prae-
clare inseruientes arti variandae. Abesse ait so-
phista crocodilos et hippopotamos, scilicet qui pue-
ros perterrefacere possent; quibus tamen alias Ni-
lus declarari solet. Accesserat in pictura aliquid,
quod in statua non erat: Nilo ex aduerso apparet
daemon

quod Olearius substituit. In verbis: διαφράττει δὲ
αὐτὸ (τὸ μεράκιον) στέρνοις εὐαφέσι mirum vitium
est in Gud. 25. εὐβαφέσι.] Disertus est sophista in
iuuenis specie ac forma; corpus athleticum per par-
tes describit: de colore est: οἶον τὸ τῶν μελιχρόων
ἄνδρος οὗς ἐπαινεῖ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος: Plato de Rep. V.
p. 474. (p. 55. Bip.). Legerat adeo non modo Plu-
tarchus de auditione p. 45. A. verum etiam Philostratus,
in Platone μελιχρόους, non μελαγχλῶρους, ut in
eo editum legimus: idem tamen Plato, cum ὑποκο-
ριστικῶς pallidos μελιχρόους appellari ait, alio eos signi-
ficatu videtur dixisse, ut sint *subflavi*, quam Philo-
stratus, qui accepisse videtur de *fusco* colore, qualis
esse solet robustorum adolescentum, sub dio se in
palaestra exercentium. Conuenit hoc cum Lucre-
tiano IV, 1154. *Nigra μελιχρός* est.

daemon Nilo praesidens, ingenti specie: quem respiciens Fluius supplex precari videtur, ut aquarum incrementa ex voto largiatur *k*).

Tabula VI. Amores. Sunt lusus Amorum; artis fatis ingeniosae; dispositio tamen totius operis iusta, ad certa praecepta facta, haud occurrit. Sunt varia per aream dispersa symplegmata; modo cateruae, modo plures pueri inter se sociati. Quod facile probes: geritur res in viridario, quod rhetorice describitur *l*). Amores circumuolitant, alis versicoloribus, caeruleis, puniceis, aureis, alii arborum ramis appendentes pharetras suas; stratum solum amiculis variegatis, quae ad leuandum corpus abiicisse videri possunt, cum calathis ad colligenda poma. Alii choreas agunt, discurrent, dormiunt,

k) [Phantasma hoc daemonis fontibus Nili insidentis et aquas, aquarii caelestis more, effundentis; petatum est ex Pindaro: v. Fragmenta Pind. Incerta p. 125. XC. qui eum Ganymedi assimulauerat. Porro in princ. cap. προσάγεται οὖν καὶ οἶον ἔρχεται αὐτῷ ἐκ τοῦ ὕδατος βρέφη ἀπαλὰ καὶ μειδιῶντα. In binis codd. Guelpherb. est pro αὐτῷ, αὐτοῖς: ut ad Αἰγυπτοῖς referatur. Inferius: ἐν Αἰθιοπία δὲ, ὅθεν ἔρχεται Nilus. Guelph. 25. ἄρχεται. Paulo ante est locus, in quo haereas: pueri Nilo insident; at ille iis flores progignit, ὡς στεφάνους τε ἀπ' αὐτῶν διαπλέκοιεν, καὶ καθεύδοιεν ἐπὶ τῶν ἀνθέων, ἱεροὶ καὶ εὐώδεις. quid ἱεροί, dixeris? Leg. διεροί, roscidi, inter flores, et fragantes, ipsi pueri. Video Wakefield in Add. ad Moschum corrigere ἱμεροί. quid tamen tunc εὐώδεις?]

l) [In verbis μῆλα — προσάγονται τὸν ἐσμὸν ὅλων τῶν Ἑρώτων apertum vitium est ὅλων, pro τὸν ἐσμὸν ὅλον Ἑ. Paulo post pro μονονου, est in codd. Guelph. μονονουχι.]

miunt, pomis vescuntur. Inter ceteros duo se mutuo pomis petunt, alter iaciendo, alter iacta excipiendo; alii duo se petunt sagittis: quorum istos sophista interpretatur de iungentibus amorem *m*), hos de amore alte in pectus descendente, ita ut constantiam promittat; alii sunt luctantes, alii leporem venantes *n*).

Est in extrema tabula in prospectu rupes cum antro, quod Veneris esse, donaria cum titulo in foribus suspensa, speculum argenteum, sandalia aurea

m) Alter Φιλήσας, *amans* (non, ut Olear. accipit, *exosculatus*) alter ως ἀντιφιλήσων

n) In utroque rhetor admodum verbosus est. Lucta in eo est observata digna, quod, etsi lusus causa illa fit, tamen luctantes sibi mutuo dolores creant, alter intorquendo digitum, alter mordendo aurem. Quo forte dubitationi occurri potest in interpretando nobilissimo symplegmate Florentiae servato, quo duo Niobes filios exhiberi luctantes probabile fit; nisi quod exercitationi et lusi non convenire videtur violenta brachii intorsio, qua alter victum ad confessionem victoriae adigit. Mira Olearius comminiscitur in verbis εἰς πνίγμα ἀπολαύβανει; accipimus simpliciter dictum: eum comprehendit, tanquam suffocaturus, seu, ut eum suffocet; et de digitis, vno ex iis reflexo, quo fit ut reliqui non amplius firmiter tenere, neque tenaciter inhaerere possint: μετ' οὖν οὐκέτι οἱ λοιποὶ ἔχουσιν, οὐδὲ εἰσιν (an pro μένουσιν?) ἐν τῷ ἀπρίξ. Poterat sufficere οὐκέτι ἔχουσι (tenent) ἀπρίξ. [Lepores utroque sexu potentes, et ex iis philtum, illustrat Olearius haud male. In verbis: λέγεται μὲν οὖν περὶ τοῦ Θήλεος, Θηλάζειν τε αὐτὸν ἃ ἔτεκε etc. Est τὸ Θῆλυ, ideoque leg. αὐτό. Sicque in Guelph. 25. Gud. In seqq. σὺ δέ μοι, τὴν Ἀφροδίτην βλέπε. ποῦ δὲ, κατὰ τί τῶν μήλων, ἐκείνη; vbi illa et qua parte pomarii!"] Ita lenior oratio, quam quod Olear. posuit, ἐκείνη. Sunt τὰ μῆλα pro ταῖς μηλέαις dicta.]

aurea, et aureae fibulae arguunt; tum Amores pomorum primititas deae ferentes et vota facientes.

Tabula VII. Memnon. Memnonis ab Achille caesi corpus in medio Aethiopum, qui circumstant, et planctus faciunt, positum est. Locum apparet esse castra Troianorum, e longinquo Troiam urbem. Memnon insignis est ingenti corporis specie, capillis densis ac crispis, vultu virili, prima lanugine. Nigredo corporis nitore aliquo se commendat o). Dies iam est vesperscens, coelumque subnigrum; ita ut locum habeat, quod narratur Aurora filium clam surreptum in Aethiopiam abduxisse; [conspicitur in extrema tabula concursatio hominum et, in aliquo terrae loco, tumultus, non Memnonis; nam is in Aethiopia in saxum nigrum versus est p).]

Tabula VIII. Neptunus et Amymone. Neptunus mari inuehiter insistens currui iunctis hippocampis, profecturus ad Amymonen vnam e Danaï filiabus rapiendam: illa hausta ex Inacho aqua rediens conspectu dei perterrita, stans attonita, urnam, quam portat, manu sibi effluere haud sentit,

o) τὸ ἀκράτως ἐν αὐτῷ μέλαν ὑποφαίνει τι ἄνθους. scil. ἄνθος est in omni colore, inprimis in purpura, splendor coloris. [In pr. cap. τὰ ὅπλα δὲ αὐτοῖς ἀπόκειται. Gud. 25. legit ὑπόκειται.]

p) Ita enim putamus constituenda esse haec picta, quae rhetorice sunt exornata. [Ait deos ferri nubibus, Auroram lugere filium, et contristare Solem, et Noctem orare, ut ea tempus suum antevertat et exercitum inuoluat, ut ipsa possit filium surripere, Ioue haec annuente. Καὶ ἰδοὺ, pergit, ἐκκέκληται, καὶ ἐστὶν ἐπὶ τέρμασι τῆς γραφῆς σπουδῇ, καὶ κατὰ τι τῆς γῆς τάφος, οὐδαμοῦ Μέμνονος. nisi fuit, οὐδαμοῦ Μέμνων.]

tit. Argumentum nec iniucundum nec tractatu indignum. Ceterum mare candido colore pictum erat, scilicet fluctibus spumantibus, auro tamen circumcirca fulgens ex caeli serenitate *q*).

Tabula IX. Paludes. Chorographiam esse puta, cuius generis tam pauca exempla memorantur inter antiquae artis opera. Est conuallis irrigua montibus vtrunque inclusa, plantis, quae loca irrigua amant, virescens. Montes autem variis arboribus confiti sunt, quae diuersae naturae solum arguunt, tenuis, argillosoe, saxosae, pinibus, cupressis, abietibus. A montibus descendunt riuuli et incertis flexibus vallem pererrant. Aquis innatant aues aquaticae, anates, anseres, ciconiae, non vno motu et habitu. Colliguntur aquae e limpidissimo fonte in piscinam, cui innatant cygni, quibus Amores insidentes lusus varios exercent. [Cernitur Zephyrus, iuuenis alatus, tanquam cygnorum cantibus adspirans: quo statu exhibitus

C 2

fuerit,

q) Quae adduntur de fluctibus iam se tollentibus et incuruantibus in arcus modum, sub quo deus potiatur amplexu puellae, rhetoris sunt, non pictoris. Respexisse Philostratum notum locum Homeri Iliad. N, 17 sqq. manifestum fit; non tamen cum poetae reprehensione, quod Olearius autumabat: discrimen tantum indicat, quod in poeta equi χαλκίποδες, in tabula sunt hippocampi, [ungulis superficiem maris radentes et nantes (νευτικοί) et glauci et delphinis plane similes. Porro de his hippocampis sunt verba haec: ἐνταῦθα δὲ ἱππόκαμποι τὸ ἄρμα. quod per se potest ferri in Sophista: sunt illi vectura, vehunt currum; amplectenda tamen est emendatio Iacobsii Tom. II. Exerc. p. 75. sophisticò acumine digna: ἱππόκαμποι τὰ οὐραῖα. inferiori parte.]

fuerit, non memoratur *r*).] In prospectu est amnis *s*), ripis palma in aquam prolapsa iunctis, pro ponte, quo incidunt caprarii et pastores ouium cum gregibus; palmam marem esse sophista contendit, quae alteram palmam feminam in aduersa ripa natam appetens demiserat se ad eam attingendam et fecundandam; quandoquidem vtriusque sexus arbores in matuos amplexus ferri et puluere maris feminam maritali ferunt.

Tabula X. Amphion. Sedet Amphion lyrae cantu saxa mouens, vt ad murum Thebarum extruendum sponte illa accurrant. Ars rhetoris se exerit primo in lyra describenda; ita vt locus hic sit ad lyrae structuram admodum notabilis *t*); tum
Amphion

r) [ἐνδιδούς est proprie exorsus, auspicatus (*der den Ton angibt*), vnde τὸ ἐνδόσιμον. Videtur Sophistae praeiuisse poeta antiquus lyricus. Est quoque apud Nicephorum Gregorium Hist. Byz. VIII. p. 205. Par. ὡς ἂν ὑπὸ Ζεφύρῳ πρῶτῳ κύννοι ἄσειαν ἐαμελές.]

s) ἰδοὺ καὶ ποταμὸς ὑπεξέρχεται τοῦ ἔλους εὐρύς καὶ ὑποκυμαίνων. putes riuulos in amnem fuisse collectos. Verum res ita traditur, ac si ex ipsa conualle prodierit amnis. [Ceterum cumulata sunt in hoc capite ornamenta rhetorica et poetica orationis. In his cygni alii narrantur cingere ripas ἐπάθοντες, οἶμαι, τὸ ὄρθιον, ὡς πρὸς τρόπον τοῖς ἀμιλλωμένοις. Lege τὸν ὄρθιον scil. νόμον, sicque est in Guelph. 25. Gud. scriptum. Tum iungenda sunt ἀμιλλᾶσθαι πρὸς τρόπον, certare ad numeros musicos. Quod alias est ὑπὸ, vt incidunt milites ὑπ' αὐλοῦ ap. Xenophontem; σημείον τῆς ᾠδῆς autem iunge per appos. cum τὸν ὄρθιον.]

t) [Affectata tamen Sophistae oratio multa obscurat. Amphion ψάλλει. καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ τείνει τὸν νοῦν εἰς τὴν πηκτίδα. quomodo dextra animum intendere potest in plectrum, quod ille dextra tenet? An χεὶρ — τείνεται οὖν εἰς τὴν πηκτίδα. extenditur ad plectrum, vt id arripiat, atque fides pulset. Forte tamen τὸν νοῦν

Amphion ipse accinit chordis; coma ei est fronti oberrans, flaua, fascia religata u); chlamys vario colore;

C 3

νοῦν spectantis intelligit. In antecedentibus testudinem ambiunt circuli ξανθοῖς τοῖς ὀμφαλοῖς, recte haud dubie; in cod. Guelph. 77. perperam est ὀφθαλμοῖς. Versus finem, ubi sedet Amphion in colliculo: cod. 71. κἀθῆται δὲ ἐπὶ κολωνοῦ, τῷ μὲν ποδὶ (quod praefero) κρούων ξυμμελὲς, τῇ δεξιᾷ δὲ πλήττων. non παραπλήττων.]

- u) ἡ κόμη ἀναλύουσα μὲν τῷ μετώπῳ oberrans; (lubentes caremus coniectura Pierſon, Verif. p. 230. ἐπισαλεύουσα) — ἡδίων δὲ μετὰ τῆς μήτρης, ἣν φασιν οἱ τῶν ἀποθέτων ποιηταὶ Χάριτας καμεῖν, ἄγαλμα ἡδιστον καὶ πρὸς ἔσχατον τῇ λύρᾳ. δοῶ (δοκεῖ) μοι τὸν Ἑρμῆν, ἔρωτι κατειλημμένον, δοῦναι Ἀμφίονι ἄμφω τὰ δῶρα. Insunt in his, quae lectorem teneant: *mitram*, *diadema* puta; *fasciam* affabre *textam*, *quam poetae dicunt Gratias elaborasse*: sed sunt οἱ τῶν ἀποθέτων ποιηταί. τὰ ἀπόθετα inter modos aulodicos, secundum alios, etiam inter lyricos fuisse, satis constat, et monuit h. l. Olearius: docet Pollux IV, 65. Ad poetas tamen quomodo illi modi spectarint, ut ἀποθέτων poetae h. l. memorari possint, haud apparet; nisi sophista doctrinam affectauit, cum omnino lyricum poetam declarare vellet. [Nec meliora didiceris ex Wernsdorf. ad Himerium Or. III, 1. p. 430. quem Iacobs l. c. laudauit cum Iungermanno ad Polluc. l. c. Conueniret forte, τὰ ἀπόθετα dici carmina minus frequentata et lecta. In cod. Guelph. 77. τῶν ἀποθέτων ποιητῶν legitur. Notabo adhuc lectionem e codd. Χάριτας κοσμεῖν pro καμεῖν, glossema. Male Olear. οὔσα post μήτηρ extruxit, quod tamen etiam codd. seruant; interpungendum est: ἄδει δὲ, οἶμαι, τὴν γῆν, ὅτι, πάντων γενέτειρα καὶ μήτηρ οὔσα, καὶ αὐτόματά ἥδε τεύχεα δίδωσιν. quod cum illa sit genitrix omnium et mater, edat quoque ea nunc muros ex se.] Quis autem sensus in istis: ἄγαλμα ἡδιστον καὶ πρὸς ἔσχατον τῇ λύρᾳ? Vertitur; *donum acceptissimum lyraque non inferius multo*. His Graeca vix respondent. Suspiciari licet legendum esse καὶ προσεχέστατον τῇ λύρᾳ et cum lyra coniunctissimum: quippe citha-

colore; quem Sophista cum iride comparat; ut in ipsa tabula colorem variasse credas; eminere quoque digiti videntur e tabula, qui fides tractant. Ipse Amphion insidet colliculo; solum pede ad numeros pulsat.

Hactenus in Philostrato continuata esto tela, ut et hac ex parte satisfecisse videamur officio nostro: Vos, Commilitones, satisfacite pariter vestro, ut frequentes affluatis sollennibus, bona verba dicatis faustumque rerum cursum precemini, praeceuntibus iis qui e cathedra verba facturi sunt. PP. pridie Kal. Septembr. c1010ccxcvi.

citharoedo solenne; tam praeclarum, ut utrumque, lyra et diadema, cum chlamyde, de qua statim agitur, ab Mercurio donatum esse videri posset Amphioni, tanquam dei amasio. [Hanc suspicionem video nunc firmatam codice Gudiano, in quo diserte ita legitur, etiam in cod. 82. Utque ex Iacobs l. c. disco, ita iam coniecerat Koen ad Gregor. p. 85.] In descriptione pulsatarum fidium verba: τῇ δεξιᾷ παραπλήτων τὰς νευρὰς ψάλλει, καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ ἐν ὀρθαῖς ταῖς τῶν δακτύλων προβολαῖς, (supple, ψάλλει.) ὅπερ οἶμαι πλαστικὴν ἀπαυθαδιεῖσθαι μόνην. quod solam fingendi artem exprimere ausuram credo. Olearius bene monet, cum his parum convenire anteccedentia, si vertantur: *altera manus recta protensos habet digitos* hoc sensu, ut admoveantur digiti fidibus, protenti illi, adeoque ὀρθαῖς προβολαῖς. etsi sic etiam *προςβολαῖς* accommodatum esset; nam admoventur, *προςβάλλονται*, digiti protenti fidibus pulsandis. Nihil in hoc esse, quod miretur aliquis pictura exprimi posse; at esse aliud, quod Philostratus mirationem facere dicere potuit: *extare visos esse et prominere tabula digitos*, non secus atque statuaria extantia ac prominentia reddere potest: quod v. c. mirati sunt veteres in Apellis tabula: *digitos eminere videri et fulmen extra tabulam esse*.

III.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
 CAROL. FRIDER. STAEUDLIN D.
 CVM SENATV
 SVCCESOREM
 IN
 MAGISTRATV ACADEMICO
 IVSTVM FRID. RVNDE D.
 CIVIBVS SVIS
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA
 COMMENDAT
 IN KALENDAS MARTIAS MDCCXCVII.

Philostrati Imaginum illustratio.

Particula III. Tabulas Lib. I. XI - XVII. complexa.

Cum temporis, quod nobis viventibus effluit, in partes suas maiores minoresque dissecti ac dispositi, utilitates sint plurimae: habet ea res etiam hoc beneficii, ut partim rerum, eodem cursu perpetuo et continuo eodem tenore decurrentium, taedium animis eximatur, partim certis tanquam spatiis subsisti atque dispici possit, quantum cursus emensi simus, quantum emetiendum restet, quae sint spes, quae vota; quae rationis consilia, quae prudentiae; inprimis autem ad animi pietatem

magnum in his temporum discretis interuallis est inuitamentum, magnum quoque incitamentum, cum, his temporum notis facilius possit recensus institui et in summam colligi, qui progressus in vitae emendatione, virtutis ac bonae mentis litterarumque studio, sint facti *a*); qua fide, quo fructu ad nos ipsos, ad rempublicam, eiusque partes, quae nobis mandatae sunt, res sint gestae ac curatae; quae tandem bona optimi numinis indulgentia intra certi temporis fines in nos cumulauerit. Habent itaque hoc quoque boni semestrium horum decursuum academicorum interualla, cum in lectionibus publice proponendis habendisque, tum in magistratu academico sumendo ac deponendo, quod vel inuitis aut alia agentibus offert se recordatio ac recensio eorum, quae per semestre hoc tempus in republica gesta, acta ac curata sint; tum cogitatio deducatur necesse est ad felicitatis nostrae considerationem, quod, bellicis calamitatibus a tot inde annis Germaniae fines misere vexantibus, nobis adhuc licuit in otio ac securitate viuere, bonarum litterarum studiis vacare et armis vndique strepentibus pacis tranquillitate frui. Quid? quod res nostra academica multis bonis aucta et locupletata est, inque his vno inprimis magnoque beneficio, quod legum academicarum noua recognitio curata et emendatius earum digestum euulgatum est; quod enim prudentissimi quique viri saepe monuere, legum post aliquot annorum interuallum perlustrandarum, et aliarum expungendarum aliarum

a) [Secundum Pythagoreum illud: *πῇ παρέβην; τί δ' ἔρξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθῃ.*]